

Vi kvinnor

i demokratiskt världsförbund



julen - 1955

Nr 8-9

EVA WICKMAN:

Två dikter



Så är du —

*Så är du människa: som isberg
glidande på mörka djup
höjande stolt mot ljuset
glindervita toppars snö.
Onåbar — obrukbar.
Blott vassa stup. Och ingen
grund för liv, för minsta frö.*

*Du bländar vilsna skepp
i kvav. Och lyser
genom natten.
Dess rovliv känner dig
och vet:
hur niofaldigt under glitteryan
din hela mörka tyngd
av vederstygglighet
svartskrovlig, grym
av djupens fasa har sin lust
underst i öde natten.*

*Du är som eld
och vattenklar kristall.
Som gnistan hårt i stenen
stängd — skjutande ut i glöd
ur flinta sprängd.*

*Du är som vaknad mark.
Som all natur. Ur lagen födelse —
förvisning, kunskapsstark
slungande ständigt
nya former ur dig själv
skapande ständigt fram
den nya dagen.*

*Ett intet var du. Du är allt.
Som blodcell är du till i helhetens gestalt
i kamp mot dödsdrifts smygande bacill.
Och blott i denna mening
är du till.*

Stjärna i dag

*Närma dig, rymdens stjärna
brännande, vild planet
brinn klar, brinn het —*

*Träng genom taken till mörkerhusen.
Släck ut suckarna. De falska ljusen.
Lys skarpt all vrånghet. Låt
var mänska skåda
den oerhörda grymhet
som hon l å t e r ske! Sting
henne djupt. Tänd henne upp
till obeveklig lidelse:
att s e.*

*Fjärma dig
rymdens stjärna.
Hölj dig i natt. Låt människan
i mörker drunkna. Blind
ur det bottenlösa gripa kraft
och ila, söka, S k a p a
— din bild
strålade fram
ur ljuslös natt.*

*Människa innestängda: uslaste kryp
på jorden. Människa: allt!
Grip äntligt nakna ursprungsorden.
Bräck äntligt fram din verkliga gestalt
och se, hur allt har del i allt
och — skuld i allt. Och
kasta allt, och böj dig ned
och börja äntligt skapa: dig!
Ditt rike — jord
där mänskan upprätt går
som mänskas like.*



Vi är två väntande i byn i kväll.

Övergårds Britta med fem flickor väntar sonen, men kan inget veta. Skulle säkert inte haft så många larm om sonen hade kommit förr. Skulle säkert varit som den gamle doktorn sa: "För gammal".

Stina är bara arton år, då väntar man inte. Inte om man måste tiga med vem som är far. Livet är på något sätt slut då.

Kan bli det för den som är gift också, om man tror allt en gammal doktor säger.

För gammal? För klok blir man aldrig!

Men man kan gå där och inbilla sej att livet är slut och att barnet ska bli utan mor.

Stina vet att hennes barn alltid blir utan mor, alltid kommer att förakta sin okända mor.

Tro vad en gammal doktor sagt? Inte på dagen, då tror man inte på döden, men så kommer skymningen och ångesten och sen kommer natten och drömmarna. Tåg som går och går och som man kastar sej framför, för man ska ju ändå dö.

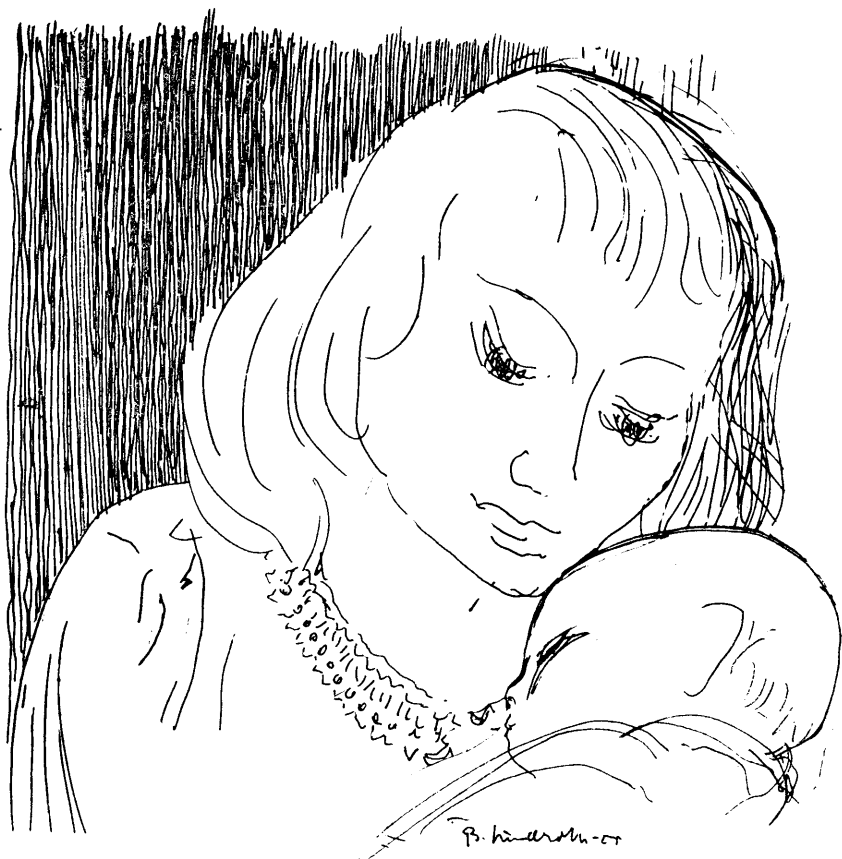
Nej, du Britta, du skulle ha varit för gammal för längesen, men din man vill ha en son. Män tror att de är mindre värda om de inte avlat en son.

Byn behöver barn, säger min man, jorden behöver söner.

Stinas barn kan också bli en son i byn, men nergårdsfolket har redan skaffat ett hem norröver till hennes barn. Hon ska bara föda och så vara i arbete i Nergården om åtta dar igen.

Så konstigt att vi två skulle ha följe! Men förresten, om det händer i natt eller i morgon, jag kan ju vara framme i tid, jag som är gammal och erfaren. Skönt att få vila innan. Flickorna orkar så gott ensamma, men de tyckte väl detta var onödigt. Ingen har talat om det jag bär. Kanske Stina fått alla tungorna, så att jag fått vara ifred. Jag skulle kanske hjälpt henne något till tack? Lånat henne min lilla bok. Hon tog ju pratet och skvallret, så att ingen kom ihåg att jag är för gammal att föda. Nu fick jag vara ifred och ha mina tankar för mej själv och komma på min egen lilla hemlighet.

Inte var den min från början, hemligheten, för boken kom ju med den. Den parkerade mej på en bild och sa till mej vad mitt barn ville mej.



På samma natt

Av Astrid Pettersson

Alder inverkar ingenting läste jag, kännedom om födandet är mer.

Vi blev så bekanta, mitt lilla barn och jag. Vi pratade med varandra i vår ensamhet. Och så trodde de alla på gården här att det var doktors medicin som gjort underverket med mej. Nu vet jag att det var suggestion, men vad gör det när månaderna är över och mitt lilla barn säger till med några hugg över veka ryggen.

— Nu vill jag fram, säger mitt barn.

Jag vet precis hur du signalerar, vi känner varandra så väl du och jag och vi ska lära känna varandra ännu mera sedan — i natt kanske, eller i morgon...

Men Stinabarnet, hon vill inte lära känna sitt barn, och hon får inte. Jo du gamle doktor, du trodde jag var för gammal, du trodde inte att jag skulle orka igenom, men jag har

gått här och tänkt på Stina och sett henne med de tunga mjölkhinkarna dag efter dag hela sommaren och jag ville haft dej hit, du gamle doktor, och frågat dej hur Stina ska orka. Hon som också ska dölja att hon ska bli mor. Hon som vet att hon aldrig ska få lära känna sitt barn.

Nej, du gamla lärda doktor, jag gjorde själv min patentmedicin och i stället för de hemska drömmarna kom där en liten rund och knubbig larnamun och sög mina tröst. Min fantasi spädde på drömmen och så blev vi två så goda vänner.

Nu ville jag bara vara skald. Alla skalder har glömt att sjunga om amningens ljuvlighet. Själv hade jag för bråttom förr. Det blev ingen hög visa, men jag vet den nu. Hon som skrev boken hade melodin och jag själv hade orden.

Men varför dröjer far nere i Ner-

gård? Har det kanske lättat för Stina? Ska vi inte få följa i kväll? Bilen kunde komma nu så vi slapp att skaka när de riktiga signalerna kommer för mitt barn. Din lilla väska är klar, lilla barn. Aldrig har någon varit så väntad som du. Pojk eller tös — vad gör det. Någon som ska slå med knubbiga händer mot mina bröst. Ligga varmt mot mitt skinn. Sövande sugande fast liten mun, som skalderna glömt i sina visor.

Nu åker vi visst. Bilen är här.

Stinabarn! Var finns du?

I baksätet, ett hoprullat knyte. Ögon som stirrar i ångest. En kropp som skälver av smärta.

Så underligt att vi två skulle åka tillsammans. Ska vi få var sin pojke eller var sin flicka? Ska du få sonen kanske? Vi ska köra så sakta, inte skaka, bara känna att nu är något stort på väg att ske.

Lilla Stinabarn, var inte rädd. Det är jag som är gammal som skulle ha något att frukta, men inte du. Jag ska visa något till dej, jag har haft en god vän, en tok, den lärde mej hur det stora går till. Har du inte sett, Stina? Å, jag kunde ju visat dej hur det stora sker, men jag var så rädd att din mor skulle tycka illa om att jag trängde mej på.

Spänn inte emot så där, lilla Stina, småvarkarna kommer bara för att vägen är gropig. Du skulle luta dej mot mej, lilla barn, och bli lugn inför det stora som väntar dej.

— FAR—INTE—HA—

Visst får du ha, Stinabarn. Du skulle längta dej fördärvad annars. Var bara lugn nu så får du krama min arm så hårt du vill, men alla dina muskler borde vara slappa i stället, så skadar du inte ditt barn. Jag har värkar jag också förstår du, men bara de där små framfösarevärkarna som man ska andas djupt över. Du förstår lilla barn att man måste dikta sej någonting stort och ljust, någon som kan räcka en handen och hjälpa en opp.

— INGEN — KAN — HJÄLPA — MEJ OPP —

Man kan låtsas att någon hjälper en. Kvinnor vill så sällan och män kan inte, men man kan tro på någon som orkat vara stark för sej själv. Man kan köpa en tok. Det är bara så svårt att gå in i bokhandeln när man är för ung och när man är för gammal.

(Forts. å sid. 23).



Den gråtande

Detta är några utdrag ur en resedagbok, offentliggjord i den franska tidskriften "Lettres Françaises". Det är en kvinnlig fransk journalist, Françoise d'Eaubonne, som gjort en resa genom Algeriet. Det hon berättar därifrån borde sannerligen kunna få stenar att gråta...

Innan tåget skulle gå talade jag för sista gången med mina tre bästa vänner: Abd el Kader, Ahmed och Simone, vars syster, en hjältinna i motståndsrörelsen, blev avrättad av nazisterna.

— Det som förvånar mig mest, sa jag, är de många barfotade barnen. Och alla i skolpliktig ålder.

— Här i Algier är det över 1.800.000 barn som aldrig kommer i skola, förklarade Ahmed. Bara något över 700.000 går i skola och bland dem är det många barn till européer. Så ni kan föreställa er hur få de små muhammedanerna är bland skolbarnen.

— Skall jag, innan tåget går berätta för dig historien om den gråtande stenen?

— Det är en vacker titel. Det låter som ett orientaliskt äventyr.

— Men det är inte något äventyr; det är en sann historia. Och vacker är den heller inte. Nyligen byggdes det en skola för algerska barn; den var rymlig och ljus, smyckad i brokiga färger och helt av blå sten. Invigningen formades till en stor högtidlighet och skolan blev fotograferad från alla sidor. Pressagenturerna berättade med stolthet om den, som ett bevis för vilken välgärning fransmännens närvaro i Algier är. Det var dock en omständighet som verkade egendomlig: Trots att vi har stora

stenbrott i närheten med hårda basaltstenarter, så hade skolan byggts av blå sten som måst transporteras långt bortifrån och kom upp i ett mycket högt pris. Och varför? Ja, naturligtvis för att ägarna till stenbrotten med den lasurfärgade stenen kunde ta hem en god förtjänst på det. Men det mest vanvettiga är att den blå stenen upplöses! Det kan var och en övertyga sig om genom att lägga ett litet stycke av den i vatten.

— Och du påstår att det är en sann historia?

— Fullkomligt sann. När det har regnat några gånger kommer det inte att finnas något kvar av skolan! Men vad gör det om det bara kommer några miljoner mera i koncessionsinnehavarnas kassaskåp!

Hjärtat krymper sig i ens bröst

I går morse besökte jag bostadskvarteret på stadens avstjälpningsplats.

Hur skall jag kunna beskriva vad jag såg där, hur skall jag kunna ge en föreställning om det förfärliga som kallas liv här, de hundratals offer som är dömda att leva på staden Constantines avstjälpningsplats och sätta barn till världen här? Hur kan man uttrycka det med ord?

På bergsslutningen över Rummeldalen, en av nejdens vackraste ut-

siktspunkter, stjälpes staden Constantines sopor ut. Efterhand brännes soporna, men samtidigt med att en del brännes växer där upp nya högar. Avfallet strömmar ner längs bergssidan och bildar om vintern ett berg av smuts. På några ställen tycks smutsen, sammanblandad med gammalt järnskrot, ha stelnat i formlösa klumpar på en och en halv meters höjd. Men det är inte smutsklumpar, utan eländets bostäder, och i var och en av dem "tor" en familj, en algerisk familj, som långsamt tvinnar bort av svält, tuberkulos, infektionssjukdomar, och plågas av skabb

stenen

och löss. Dessa människor lever utslutande av avfallet, som barnen rotar i från morgon till kväll.

Något högre upp i slutningen ser jag motbjudande trasor av obestämbar färg, uttredna lagvis i en cirkelformad krets.

— Vad är det?

— Det är huvudnäringen.

Här sorterar och tvättar barnen, som liknar skelett, dessa "tyger" för att sälja dem. Några av barnen ser inte helt utmärklade ut. Bland dem som överlever finns det — trots svält och tbc-baciller — likväl många starka, livliga och behändiga. Under deras trasor skiner huden fram som brons. Flickorna har bundit små halsdukar kokett om huvudet och har ringar i öronen. Ibland erinrar det lockiga håret, gestaltens smidiga linjer, ett gnistrande leende, om de nordafrikanska rasernas kungliga skönhet och ger en föreställning om hur livet under normala förhållanden skulle kunna vara för det vackra, stolta folket. När jag tänker på det krymper mitt hjärta ihop av smärta, som vid åsynen av ruinerna efter ett mästerverk som ödelagts av barbarer.

Berätta hur vi lever

Hur skall jag finna ord för att berätta om dig, Leila, med ditt uttorkade bröst, din stelnade hungerblick, som tog emot mig under ett tak som våra huvuden stötte emot? Om myntens sakta klirrande på din panna, om de arabiska orden som var blida som en källas sakta porl?

Lergolvet var noggrannt sopat, bastmattorna sammanrullade, två tre stycken medfarna husgeråd ordentligt upphängda och det ynkligt lilla fönstret med den utskurna ramen omkring, där en ensam ljusstråle silade in, allt visade strävandena att skapa trevnad. Renligheten i denna håla och försöket att försköna den, vittnade om samma motståndanda mot förnedring och död, som varje försök våra fångar i Dachau och Auschwitz gjorde att tvätta sig, sjunga eller rita. På din mjuka dialekt berättade du för mig om den dagliga ångesten som de handlande med "gråtande sten" bereder folket.

— Ingenting att äta... mist två barn... berätta hemma i ditt land hur vi lever, berätta om det överallt...

Själstyrka

Jag lärde känna en ny vän, en bondeledare, som förra året organiserade en strejk bland 2.000 lantar-

Små algerska flickor, pyntade till fest den 1 maj. I sådana här hemska kyffen bor människor. Undra på att tuberkulosen härjar.



betare. Rynkorna på hans ansikte tycktes vara mejslade i brons under en båge av tätt, kolsvart, krusigt hår. Han berättade om förföljerserna mot partisanerna i Aurés-området.

— När man tyckte att de tvångsmobiliserade civilisterna inte gick tillräckligt hårdhänt fram under förföljelserna av partisanerna sattes säkerhetsavdelningar och främlingslegionen in. Byn Ichmoul utrymdes och stacks i brand. Den köpta pressen skriver om flyktingar, men i verkligheten lyckades man endast med användning av våld fördriva byns invånare till Tofana, Arris och Foum-Tub.

Ett annat karakteristiskt bostadsområde vid Constantine är Bardo,

En by av grottinvånare. Halmtaken är så låga att en man inte kan stå rak under dem. Bardo är arbetslöshetsarméns tillflyktsort. Barnen lever på att tigga. De lyckligaste — om man kan säga så — blir skoputsare och tidningsförsäljare. Tuberkulosen härjar bland dessa olyckliga, i lumpor höljd varelser.

Då lantarbetarstrejkens ledare har gått berättar mina vänner — för att lätta min stämning — om honom.

Han är en underbar människa, en riktig folktribun, och hans mor är lika karaktärsfast som han. Hör här om en händelse, som Gorkij säkert skulle ha tyckt om:

Då vår kamrat blev jagad av polisen kom spaningspatrullen också till hans by i en liten oas sydöver för att företa husundersökning.

Med förakt för muhammedanernas heligaste traditioner trängde Caid'en samman med en representant för kolonialförvaltningen och flera poliser, med våld in i huset och hotade



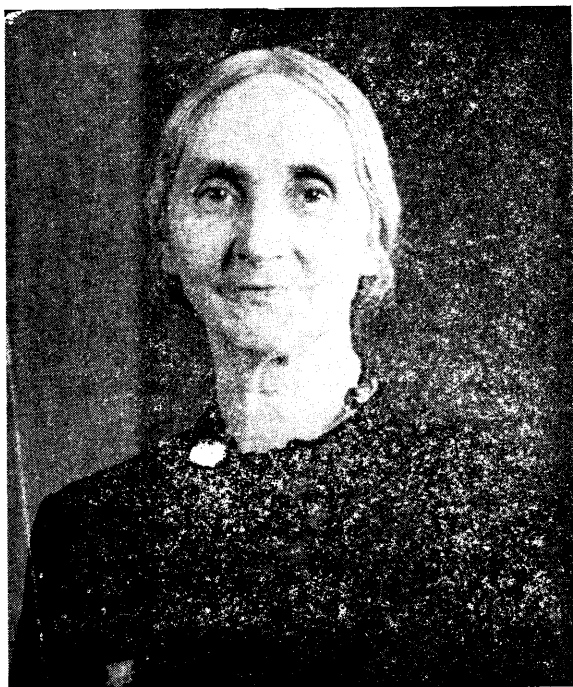
hans mor: — Säg oss var din son är, var har du dolt honom?

Den gamla muhammedanska bondhustrun svarade med värdighet: — Var jag har dolt honom? Jag har haft honom dolt inne i mig i nio månader. Och så tror ni att jag vill utlämna honom åt er nu?

— Hur vågar du tala till oss? Utom sig av raseri slog Caid'en den gamla kvinnan i ansiktet. Med huvudet vänt en aning åt sidan log hon bara föraktfullt och sa: — När en kvinna slår en annan kvinna, så har det ingen betydelse!

Straffexpeditionen var tvungen att draga sina färde, besegrad av denna gamla kvinnas själstyrka.

Françoise d'Eaubonne.



*KDV:s ordförande
Madame Eugénie
Cotton och dess
generalsekreterare,
Madame Angiola
Minella.*



KDV 10 ÅR

När man i tankarna jämför Kvinnornas Demokratiska Världsförbund med andra icke partipolitiska internationella kvinnoföreningar finner man lätt karakteristiska särdrag hos KDV. Vi tänker på KDV:s väldiga omfattning och på dess ungdom. Vi tänker på dess program som innefattar icke endast kvinnornas rättigheter och kampen för freden utan även omsorgen om barnen och arbetet för sådana samhällsförhållanden som gynnar freden.

KDV har ett utmärkande drag — det har blivit en samlingspunkt för Asiens, Afrikas och Sydamerikas kvinnor. Naturligtvis har man tidigare mött en och annan kvinna från dessa världsdelar på internationella kongresser. Men det har i stort sett varit kvinnor tillhörande ett litet elitskikt eller kvinnor representerande de härskande i länderna. I KDV har alla "färgade" kvinnor för första gången fått ett språkrör som de känner som sitt eget. I många fall har de aldrig hört talas om någon annan



Dr. Andrea Andreen, den svenska KDV-sektionens ordförande och vicepresident i KDV.

kvinnorganisation. Redan på denna korta tid har KDV väckt kampvilja, mod att uthärda och tro på framtiden hos miljoner förtryckta kvinnor.

Viktigast och mest utmärkande för KDV är att det skapades som en symbol för enhet mellan all världens kvinnor i kampen för

mål som varje kvinna på jorden måste gilla. KDV:s grundare — dessa kvinnor som kämpat i motståndsrörelser och suttit i koncentrationsläger — såg med visionär klarhet att fredsarbete i vår tid får mening och betydelse endast om det tar sikte på fredlig samlevnad trots alla olikheter. Man insåg att kvinnor från öst och väst, kvinnor med de mest skilda förutsättningar och åsikter kan samarbeta som vänner för sina rättigheter, för sina barn, för fred i världen och att de endast genom denna samverkan blir en makt att räkna med.

Det var för tio år sen. Nu börjar KDV:s grundtanke att komma till sin rätt. Fredlig samlevnad är numera ett handlingsprogram för politiker. Vi tror att den outtröttliga aktivitet som KDV visat har bidragit att förändra klimatet i världen. Men det är klart att KDV seglat i hård motvind under den tioårsperiod som utmärks av styrkans politik. Många kvinnor har fått lida för sitt medlemskap i



1947 höll KDV:s exekutiv möte i Stockholm. Därifrån stammar denna bild med den sovjetiska KDV-sektionens ordförande, madame Nina Popova och fröken Elisabeth Tamm i samspråk.

KDV. Många vänner har lämnat oss. Det har lyckats den fredliga samlevnadens fiender att frångå oss vårt status-B hos FN. I en rad länder har KDV:s sektioner blivit utestängda från samarbete med andra kvinnoorganisationer. Såvitt vi minns har svenska kvinnor ej gjort ett gemensamt uttalande sen juni 1947 då 600.000 svenska kvinnor protesterade mot rasförhållanden med anledning av ett aktuellt fall. Sen dess har våra försök till samverkan avvisats.

Trots allt har vi inte varit modlösa ens under de hårda åren. Vårt gemensamma arbete har ständigt gett oss glädjeämnen mitt under svårigheterna. Och det strålande internationella samarbetet har stimulerat och burit oss. Nu i avspänningens år 1955 är vi fyllda av hopp och förtröstan.

Inför tioårsminnet tänker vi med varm vänskap på våra systrar jorden runt. Vi tänker på hur olika deras levnadsvillkor är i olika länder. Vi tänker på hur lika de är i sin okuvliga strävan för en lycklig framtid åt världens barn. Och vi ser framåt med tillförsikt mot den dag då alla ansvarsmedvetna kvinnor i alla länder skall stå sida vid sida i denna strävan. Enade är vi oövervinnliga.

Andrea Andreen.

I KDV har alla "färgade" kvinnor för första gången fått ett språkrör som de känner som sitt eget. På bilden längst till höger en delegat vid KDV:s rådsmöte i Genève i februari detta år. Hon representerade Kameruns kvinnor, som efter Kvinnornas världskongress i Köpenhamn bildade sitt förbund, vars första kongress hölls i ang. 1954. Nedan: Alla barn, gula, svarta och vita är lika — de har samma rättigheter och bör skyddas tillsammans, fastslog Mödrarnas Världskongress i sitt manifest. De små mörkhyade barnen här värdar till våra hjärtan lika varmt som de ljuslagdare småtingar vi här ser samman med vår förbundsordförande och som hör hemma i Örebro.

★



Den helige Jakobs kvarter är med rätta stolt över sin fontän, där den odödlige Giovanni Boccacio tyckte om att vila sig och föra muntra konversationer. Flerfaldiga gånger har den också avbildats på den store Salvatore Rosas dukar, han som var vän med Tommaso Aniello — eller Masaniello som han kallades av den fattiga befolkningen, för vars frihet han kämpade och dog. — Masaniello föddes också i vårt kvarter.

I vårt kvarter har för övrigt många framstående personer sett dagens ljus och framlevt sitt liv — i forna dagar föddes de oftare än nu och skilde sig mera från mängden. Nu när alla människor går i kavajkostym och ägnar sig åt politik, har det bli-

och gjorde vid ett tillfälle bruk av den, varvid han rände den i sidan på en o'lekant. Men polisen är inte trakterad av sådana slags konster, och sedan Stefan suttit i fängelset en tid emigrerade han till Argentina: luftom' yte är mycket välgörande för argstinta människor.

Vid tjugutre års ålder stod Nuncia som änka med en femårig dotter på armen. Ett par åsnor, en grönsakstäppa och en kärra var allt vad hon ägde, men en gladlynt människa behöver inte så mycket och för henne var det nämnda fullt tillräckligt. Arbeta kunde hon, och många var de som ville hjälpa henne; när hon saknade pengar betalade hon med leenden, sånger och allt annat som alltid är mera värt än pengar.

Inte alla kvinnor var belättna med hennes livsföring, och inte heller

Sådant brukar hända.

Den gången var det vår —

— — — — —
— — — — —

Han började naturligtvis gapskratta och de kloka små ögonen försvann i de röda kindernas fettvalkar.

Så levde hon till sin egen och mångas förnöjelse och till och med hennes väninnor började att försona sig med henne, då de begrep att en människas karaktär ligger i hennes kött och blod och sedan de erinrat sig att inte ens prästerna alltid förmådde lägga band på sina begär. Och när allt kommer omkring så är ju mannen ingen Gud, och det är endast Gud som man inte får bedra...

Under tio års tid strålade Nuncia som en stjärna, allmänt erkänd som en första rangens skönhet och kvarterets bästa dansös. Och hade hon

Maxim Gorkij:

NUNCIA OCH NINA

Ur samlingen "Italienska sagor"

vit svårt att höja sig huvudet högre än massan och själen har svårt för att utveckla sig då den sveps i tidningspapper.

Intill förra sommaren hade kvarteret en annan stolthet som hette Nuncia. Hon var grönsaksmånglerska, gladast i världen och den skönaste i hela vår stad: del, över vilken solen alltid skiner en stund längre än över de andra. Fontänen är naturligtvis fortfarande densamma som den alltid varit; alltmer gulnande under årens lopp skall den ännu i långa tider komma att förvåna utlänningar med sin säregna skönhet — marmorbarnen åldras inte och tröttnar inte under sina lekar.

Men skön Nuncia dog förra sommaren under dansen på gatan — det är sällan en människa dör under sådana omständigheter, och det förtjäna att berättas.

Hon var en alltför levnadsglad och omedelbar kvinna för att kunna leva i lugn och ro med sin man. Det tog lång tid innan han begrep det — han röt, bad bevekande, slog omkring sig, drog kniv mot sina medmänniskor

männerna, det fanns naturligtvis undantag, men hederlig som hon var — hon lät nämligen de gifta karlarna inte bara vara i fred utan hon kunde till och med försona dem med deras hustrur — sade hon:

— Om någon har upphört att hålla av sin hustru, så betyder det att han inte kan älska längre...

Arturo Lano var en fiskare som i sin ungdom hade studerat vid seminariet och ämnade bli präst, men han tappade bort vägen till sutanen (de katolska prästernas fotsida kappa. Övers. anm.) och paradiset. Han förirrade sig ut på havet, till krogarna och överallt där det går muntert till.

Lano, som var mästertlig i att skriva skabrösa sånger, sade en dag till Nuncia:

— Du tycks tro att kärleken är en lika svår vetenskap som teologin.

Hon svarade:

— Vetenskapen är jag inte bevandrad i, men dina sånger kan jag — allesammans.

Och så stämde hon upp för honom, som var tjock som en tunna:

bara varit jungfru så hade hon naturligtvis korats till hela torgets drottning, vilket hon för övrigt ändå var i allas ögon.

Till och med utlänningarna pekade på henne och många av dem ville gärna samspråka med henne på tu man hand, vilket alltid kom henne att brista i hejdlöst skratt.

— På vilket språk skulle den där finputsade signoren tala med mig?

— På de klingande myntens språk naturligtvis, din stolla! sade de myndiga herrarna övertalande, men hon svarade:

— Till främlingar har jag ingenting annat att sälja än lök och tomater.

Vid några tillfällen inträffade det, att folk som uppriktigt eftersträvade hennes gunst var mycket envisa i sina övertalningsförsök:

— Om några månader kommer du att vara förmögen, Nuncia. Tänk nogga på saken, och glöm inte bort att du har en dotter...

— Nej! invände hon. Jag tycker om min kropp och kan inte ge mig till att skända den! Jag vet att det är tillräckligt att bara en enda gång

handla mot sin vilja och jag kommer att förlora självaktningen för återstoden av mitt liv...

— Men, du nekar ju inte andra!

— Nej, inte mina egna — när jag själv har lust...

— Ah, dina egna — vad vill det säga?

Det visste hon:

— Människor bland vilka min själ har vuxit upp och som begriper den...

Trots allt hade hon dock en historia

Men en helgdag när folket lämnade kyrkan var det någon bland de församlade som häpet uttrast:

— Nej, men titta skall ni få se! Nina blir precis lik sin mor!

Det var en solklar sanning: Nuncias dotter hade flammats upp till en lika klart lysande stjärna som sin mor, utan att folk hade observerat det. Hon var bara fjorton år, men mycket utvecklad, håret var burrigt och blicken stolt. Hon verkade betydligt äldre och var en mogen kvinna.

Till och med Nuncia blev häpen då hon såg på henne:



med en engelsman, en mycket besynnerlig, tystlåten man, ehuru han mycket väl behärskade vårt språk. Han var ung men redan gråhårig och tvärs över ansiktet hade han ett stort ärr; ansiktet var en rövares, men ögonen — ett helgons. En del sade att han sysslade med att skriva böcker, andra påstod att han var hasardspelare. Hon följde honom till och med till Sicilien och när hon återvände var hon fullständigt avtacklad. Men rik var han knappast. Nuncia hade varken presenter eller pengar med sig när hon kom tillbaka. Och omigen slog hon sig ned bland sina landsmän, lika smittande glad som alltid.

— Heliga madonna! Är det möjligt att du Nina ämnar bli fagrare än jag?

Flickan svarade med ett leende:

— Nej, fara sådan som du är, det räcker också till för mig...

Då var det som folk för första gången såg en sorgens skugga över den glada kvinnans ansikte, och på kvällen sade hon till sina väninnor:

— Sådant är livet! Man hinner knappast dricka sitt glas till hälften förrän en ny hand sträcks ut efter det...

Det säger sig självt att till en början kunde man inte märka skymten av antagonism mellan modern och

Nina — dottern var enkel i sitt uppträdande, betraktade försiktigt världen genom ögonfransarna och tog ogärna till orda när det var män i närheten; men moderns ögon glödde ännu lystnare och hennes röst lät alltmer utmanande.

Folk flammade upp i hennes närhet, liksom seglen glöder i gryningen då de första solstrålarna faller på dem, och med rätta: för mången var Nuncia kärleksdagens första stråle, många höll tacksamt tyst om henne då de såg henne dra gatan fram bakom sin kärra, reslig som en mast och med en röst som klingade över hustaken. Fager var hon också att skåda där hon stod på torget, framför den brokigt lysande grönsakshögen, liksom målad av en stor mästare på kyrkväggens vita fond — hennes plats var nämligen till vänster om entrén vid den helige Jakobs kyrka, och tre steg från kyrkporten skulle hon komma att sluta sitt liv. Där stod hon vid sitt stånd, som lokstavligen tycktes glöda; hennes skämt, hennes skratt och visor flög som lustiga gnistor över folkets huvuden.

Hon kunde klä sig så att hon vann i skönhet, likt gott vin serverat i vackra glas: ju klarare glaset är — desto bättre framhäver det vinets egenskaper, färgen kompletterar alltid lukten och smaken och spelar den sköna sång utan ord, som vi insuper för att bibringa vår själ en smula av solens blod. Vin, du min skapare! Världen med allt sitt larm och jäkt skulle inte vara värd en styver om inte människan hade den ljuva möjligheten att förgylla upp sin arma själ med ett gott glas rödvin, som likt den heliga nattvarden renar oss från syndens smuts och lär oss att älska och förlåta denna värld, där det finns så gott om allehanda uselheter... Se bara på solen genom ert vinglas — och vinet skall lärätta er de underbaraste sador...

Nuncia står i solen och upptänder glada tankar och önskningar hos en att kunna behaga henne — inför en skön kvinna skäms man för att vara oansenlig och man önskar överträffa sig själv. Mycket gott har Nuncia gjort, stimulerat många krafter och berikat livet. Det goda uppväcker alltid önskan hos en att göra sitt bästa.

Men allt oftare ser man dottern i moderns närhet, blygsam som en

nunna, eller som en kniv som gömmer sig i sin slida. Männen granskar och jämför, och kanhända några av dem till sist begriper vad en kvinna ibland känner och vilken förolämpning det är för henne att leva.

Tiden går, påskyndar oavbrutet sina brådskanie, små steg och skymtar förbi människorna likt stoftkorn i den röda solstrimman. Nuncia rynkar allt oftare sina buskiga ögonbryn, biter sig ibland i läppen och bligar på dottern, som då en spelare granskar sin moatje och försöker gissa sig till vilka kort denne har på hand...

Ett år går till ända, det går två år, dottern blir allt mera lik modern och blir samtidigt henne alltmera fjärran. Varenda människa ser, att ynglingarna inte längre vet på vem de skall kasta sina ömmaste blickar — på modern eller dottern. Och vänner och väninnor, som alltid tycker om att sära den ömma punkten, frågar försmädligt:

— Hur går det, Nuncia, du förbleknar visst inför din dotter?

Hon svarade då alltid med ett leende:

— Stora stjärnor syns också i månsken...

Som mor var hon stolt över dotterns skönhet, men som kvinna kunde Nuncia inte låta bli att avundas ungdomen. Nina hade ställt sig mellan henne och solen — modern kände det kränkande att leva i skuggan.

Lano skrev en ny visa, vars första vers lød:

Och om en man jag vore
Min dotter jag tvinga skulle
Att världen en skönhet föda
Som jag vid hennes ålder...

Den sången ville inte Nuncia sjunga. Det ryktades att Nina redan vid flera tillfällen hade sagt till Nuncia:

— Vi hade haft det bättre om du hade varit förständigare.

Så kom den dag då dottern sade till modern:

— Mamma, du isolerar mig allt för mycket från folk, jag är ju inte längre något barn, jag vill ha min del av livet! Du har upplevt mycket roligt — tycker du inte tiden är kommen för mig att få leva?

— Vad är det fatt? frågade modern och slog skuldmedvetet ned blicken, ty hon visste mycket väl vad saken gällde.

Enrico Bortone hade just kommit hem från Australien, han hade varit skogshuggare i det underbara landet, där var och en som vill med lätthet kan förtjäna stora pengar. Nu hade han kommit hem för att gona sig under fäderneslandets sol och sedan på nytt resa dit ut där livet är friare. Han var trettio år gammal, skäggig, kraftig och gladlynt och kunde konsten att berätta om sina äventyr och livet i de djupa skogarna. Alla trodde att det bara var sagor han berättade, men mor och dotter tog det för sanning.

— Jag ser att Enrico tycker om mig, sade Nina, men du flirtar med

honom och gör honom småkollrig, till skada för mig.

— Jag begriper, svarade Nuncia, gott, du skall inte behöva beklaga dig inför madonnan över din moder.

Och därmed drog hon sig redligt tillbaka från den man, som behagade henne mer än de flesta andra, vilket alla i hennes omgivning hade lagt märke till.

Men lättköpta segrar gör som te-kant segren övermodig och om triumfatorn dessutom bara är ett barn, blir vådorna större!

Nina började behandla Nuncia respektlöst; en gång, det var förresten på den helige Jakobs dag när hela vårt kvarter var samlat till fest, deltagarna roade sig av hjärtans lust och Nuncia svingade sig graciöst i en tarantella — utbrast Nina så att alla kunde höra det:

— Dansar du inte en smula för flitigt? Du vid dina år borde ta det lite lugnare och skona hjärtat...

Alla som hört hennes oförskämda yttrande, som framsades med så blid röst, teg för ett ögonblick, medan Nuncia ursinnig skrek:

— Var det mitt hjärta du nämnde? Precis som om du skulle intressera dig för det? Nåväl, flicka lilla, tack skall du ha! Men — vi får väl se vems hjärta som är starkast!

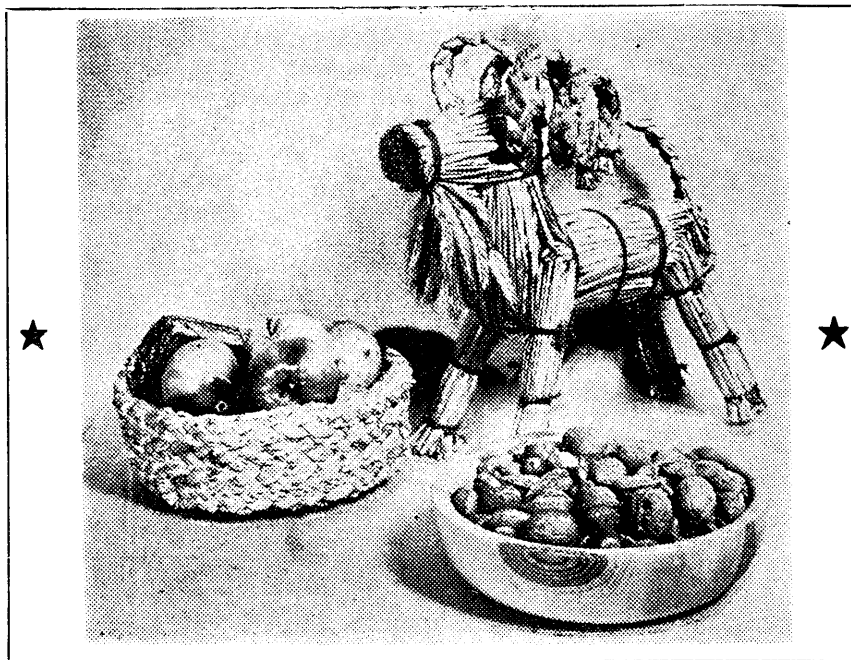
Hon funderade ett slag och föreslog sedan:

— Låt oss springa i kapp bort till fontänen, tre gånger fram och tillbaka, utan att vila naturligtvis...

Många tyckte att det skulle bli roligt att få bevittna ett sådant kvinnolopp, en del ansåg att det vore ett skandalöst upptåg, men de allra flesta som högtaktade Nuncia betraktade skämtet med ett underförstått allvar och tvingade Nina att anta moderns utmaning.

Domare utvaldes och reglerna fixerades — allt var i detalj som i en riktig kapplöpning. Många kvinnor och män önskade uppriktigt att modern skulle vinna, de välsignade henne och lovade madonnan allt gott om hon bara ville hjälpa Nuncia och ge henne krafter.

Ögonblicket är inne, mor och dotter står sida vid sida utan att se på varandra; gonggongen klämtar dovt, de tävlande ger sig i väg och flyger som ett par stora vita fåglar längs gatan och över den öppna platsen — modern med röd schalet på huvudet och dottern i blå.



Redan från första stund stod det klart att dottern var modern klart underlägsen i snabbhet och styrka — Nuncia löpte så lätt och så vackert som om jorden själv hade burit henne fram likt en mor bär sitt barn — från trottoarkanten och fönstren började publiken kasta blommor framför hennes fötter, applåderade och uppmuntrade henne med hejarop. Efter två varv hade hon distanserat dottern med drygt fyra minuter och Nina, som var nedslagen och arg över misslyckandet, sjönk gråtande och flämtande ned på kyrktrappan — ur stånd att kunna fullfölja det tredje varvet.

Kvick i rörelserna som en katt lutade sig Nuncia över henne och skratade tillsammans med många bland åskådarna:

-- Mitt barn, sade hon och strök över flickans rufsiga hår med sin starka hand, mitt barn, du bör veta att det starkaste hjärtat i nöjen, arbete och kärlek är det kvinnohjärta som prövat på livet, och livet lär man inte känna förrän man kommit en bra bit över de trettio... mitt barn, var nu inte arg längre!

Och utan att ge sig tid att vila ut efter loppet hastade Nuncia på nytt i väg för att dansa tarantella:

— Vem vill följa mig i dansen?

Enrico steg fram, tog av sig hatten och bugade sig djupt för denna präktiga kvinna och blev länge stående med huvudet vördnadsfullt böjt framför henne.

Tamburinerna dunkade, klirrade och skrällde, en virvlande dans började, berusande som gammalt, starkt vin: Nuncia svingade sig, ålände som en orm — hon begrep den djupa innebörden av denna lidelsernas dans och det var en sann njutning att se hur hennes sköna, obetvingliga kropp levde och lekte.

Hon dansade länge och med många, männen tröttnade, men hon kunde inte få sitt lystmäte och det var redan över midnatt när hon ropade:

— Nå, en gång till, Enrico, en sista gång! På nytt började hon sakta dansa med honom — hennes ögon vidgades, lyste ömt och lovade mycket — men plötsligt skrek hon till, slog ut med armarna och segnade ned som om hon hade huggits av jäms med knäna.

Doktorerna sade att hon dog av hjärtförlamning.

Antagligen...

Levande minnesmärken

Ur "La piste Jauve"

av Joseph Kessel



Scenen är konungariket Ruanda, beläget i Centralafrika, numera belgiskt protektorat.

En flock kor.

Jag har länge sökt efter ett annat ord för att beskriva dessa djur. Jag har sökt förgäves och jag beklagar bittert denna oförmåga.

Ty det fanns ingenting gemensamt mellan den nötboskap vi är vana att se och de underbara kreatur som drack Rukararas vatten (Rukarara är en av Nilens källfloder).

De var av en annan struktur, ett annat väsen, de tillhörde en annan värld och en annan tid. De var högvuxna med smal bröstorg, välvd som förstaven på ett skepp. Deras ben var långa med mejslade senfästen. Den utomordentligt fina och graciösa kroppen var täckt av den mjukaste och glattaste hud. Det smala, spetsiga, kloka huvudet påminde om de stora antilopernas. Och krönande allt detta höjde sig, utbredde sig och liksom sjöng i den rena blå luften två väldiga horn, magnifikt tecknade, arbetade och modellerade av naturen med den mest utsökta omsorg så att de fått formen av en lyra.

Jag minns att jag under några ögonblick greps av en egendomlig känsla inför denna syn. Fastän jag aldrig förr sett dessa praktfulla djur tyckte jag mig känna igen dem. Det var som ett oförklarligt oroande minne av någon tidigare tillvaro. Men så mindes jag sambandet. Dessa sköna former, dessa hieratiska horn hade jag ju sedan barndomen sett på bilder från antikens Egypten, pyramidernas och faraonernas Egypten. Det var kon Hathor. Det var Apistjuren. Det var Nilens gudomligheter.

Kommande från norr — från Egypten eller Etiopien — med dessa flockar hade de storvuxna Watutzi anlänt till stränderna av denna flod. Och jag tänkte att jämte krigarnas reslighet och tapperhet hade säkert boskapens skönhet verksamt bidragit till att det bondefolk som då (för mer än tusen år sen) innehade landet underkastade sig spontant och dyrkande. Djuren likasom herdarna tycktes dem nedstigna från en afrikansk Olymp.



Hathor, kärleksgudinnan, tänktes alltid som en ko. Här ser vi henne representerad bland Tutankhamonskatterna. (Bilden är hämtad ur Vivi Laurent-Täckbolms kulturhistoriska verk "Faraos blomster").

Och ändå, sade mina vänner, är detta bara en vanlig flock. Det är ingenting i jämförelse med *nyambo*-kor. Och så berättade de för mig om en av de märkligaste traditioner som lever kvar i denna värld.

Människorna — åtminstone i den mån deras samhällen varit medvetna om sin karaktär och sin varaktighet — har alltid känt ett oavvisligt behov att bevara minnet av sin ras, sin härsrare eller den anda som uppbar deras stordåd genom någon förblivande symbol, mer varaktig än den tid som är de dödliga beskär. Därav alla monument — tempel, pelare, triumfbågar, pyramider, inskrifter — som markerar sekler och årtusenden.

Watutzi-stammen ägde varken arkitektur eller alfabet för att tillfredsställa detta behov. Detta herdefolk sedan urminnes tid har därför tagit sin boskap till hjälp — den vackra boskap som redan var mätare på rikedom och rang inom stammen.

Vem var det — kung, präst eller skald — som började med att viga en flock till minne av en man eller en händelse? Skedde det före eller efter det att jättfolket från Nilen erövrat Ruandas berg? Finns det någon verklighet bakom de legender som säger att dynastiens förhistoriska grundare utvalde de första helgade korna, de första *nyambo*?

(Forts. å sid. 22).

Grammofonen

Jag var sjuk. En hel vecka hade jag gått med ryggvärk och feber, men hankat uppe därför att vi haft stortvätt och besök av släktingar och jag helt enkelt inte fick lägga mig till sängs. Och min tillfälliga hjälp hade inte tid att stanna.

Nu var det söndag. Jag hade sagt till familjen att nu eller aldrig ville jag ha rättighet att vara sjuk.

Naturligtvis ringer någon och erbjuder sig att komma på te.

— Tack för vänligheten, säger jag, men jag har ryggskott och feber och inget kaffebröd. — Det gör ingenting, svarar den vänliga människan, jag är så anspråkslös — och din pojke kan väl springa till kondis och köpa bakelser...

Jag skickade pojken efter vetebröd — bakelser var jag för vresig att kosta på — och så gick jag och lade mig. — Nu vill jag inte vara med och dricka te — det får ni göra själva i pappas rum...

Och så kryper jag i säng.

Det ringer på dörren. Min man öppnar. Det skrattas och pratas glatt — inte får jag nån vila, tänker jag surt. Och så hör jag gästen säga: — Hur är det med Lilly?

— Tja, svarar min man, det är en av hennes vanliga förkylningar. — Kom in till mig skall du få se på den nya grammofonen...

Inom kort ljuder glad musik in till mig, och jag ger upp tanken på sömn. I stället gräver jag fram bittra minnen ur det förflutna. Det är Elovs nonchalanta yttrande "en av hennes vanliga förkylningar" som skurit upp den goda glömskans filtförhänge, och nu ser jag i mitt elände, trött, febrig och öm i lederna, tillbaka på saker som jag glömt. Som jag trodde att jag glömt. Men somliga säger att vi ingenting glömmar — vi bara gömmer, lagrar upp på en skräpvind av spöklika mått — och så vid flyttning, eldsvåda eller annan rubbning får man syn på hela bråten...

Det är många år sedan vi köpte vår första grammofon. Det var till en jul. Olle och Sickan var glada, men det var ingenting mot den hänryckning som deras fader gjorde sig skyldig till. Hans intresse för den

Novell av Gunhild Tegen

nya maskinen steg enligt min mening över alla rimliga gränser. Men se karlar och maskiner!

Stackars Olle hade sina skäl att vara en aning reserverad, trots sina nio år — han hade nämligen vattkoppor den där julen. Vattkoppor — det låter så enkelt och obetydligt. Men har ni själv haft dem? Eller har ni skött barn som haft dem? Hela



den lilla kroppen är röd och full av små blemmor, det kliar och svider och febern hettar i blodet. Och mamma måste komma minst en gång i timmen under hela natten för att svalka den svåra branden med kyligt potatismjöl över rygg, armar och ben...

I alla fall var också Olle lycklig. Vi hade lyft in hans säng till julgranen, och där på pianopallen nära hans säng stod den nya grammofonen — en billig resegrammofon — och spelade Kostervalsen och Fyrarna tändas. Det var vår första skiva — och jag kan höra de där melodierna när jag vill, ända från det surrande raspet när nålen tog i skivan. De påminde om sommarkvällar på Tynderö brygga, när vi dansade tills

sista båten gått och sedan vandrade två och två uppåt skogsvägen medan melodien dog bort i fjärran — utan rasp... Olle hade inga dylika associationer, men han glömde vattkoppor för en stund. Sickan, elva år, stod troget vid sin faders sida och lärde sig mekanismen. Hon fick till och med lyta skiva en gång och även hon var lycklig. Men på kvällen tog fadern speledosan in i sitt rum.

Så gick julhelgen, och på fjärdedagen kände jag mig dålig. Kanske jämrar jag mig alltför ofta — alltnog, ingen brydde sig om min klagan. Jag gick omkring med huvudvärk, ont i halsen och en allmän leda vid livet. Och på nyårsaftonen låg Sickan i full feber och nyutslagna vattkoppor. Och jag steg upp varje timme under årets sista natt och svalkade henne med potatismjöl. Mot morgonen kände jag mig så vimmelkantig



att jag tog tempen på mig själv. Jag blev obehagligt berörd när jag avläste 40 grader på röret.

Nyårsdagen grydde, och min man kom in med grammofonen i famnen. — Godmorgon, Lilly, sade han. — Ska vi köpa Beethovens femte eller sjunde eller nionde? Eller ska vi ha mera dansmusik?

— Det är ju helgdag i dag, sade jag matt. — Och förresten har jag fyrtio graders feber!

— Nej, vad säger du? Smittad av barnen, förstås! Bäst att du håller dej i sängen i dag.

Ja, jag låg villigt i sängen — utom när jag gick upp och strök potatismjöl på Sickans glödande rygg. Men jag fick visst inga vatt-

(Forts. å sid. 27).

BARNEN

får betala med ångest och otrygghet

Den amerikanske författaren **Albert Kahn** kom för något år sedan med en bok — *The game of death* — där han skildrar den ångestskapande psykiska påverkan de amerikanska barnen utsattes för genom "skyddsövningar mot atomkombning" i skolorna, genom införande av identitetsbrickor och, icke att för-
glömma, seriemagasinens, filmens, radions och televisionens skräckbilder. Margit Lindström recenserade boken i vår tidning. I dag, då identitetsbrickan är aktuell hos oss, skadar det inte att påminna om dess innebörd. Vi återger här en del av Margit Lindströms artikel om **Kahns Bok**.

Kahn skildrar den miljö där amerikanska barn växer upp sedan några år, en miljö där kriget, atombomben och döden ständigt finns hotande med i bakgrunden eller brutalt tränger sig på barnen från seriemagasinens sidor med sadism och skräckvisioner, från radio och film, från televisionsduken (under första veckan i maj 1951 visades i barnprogrammen från Los Angeles sju televisionsstationer i runt tal 1.000 brott...).

Över 100 milj. ex. serieböcker såldes varje månad i USA under 1952. 98 % av barnen läser dem regelbundet. "Med upprepning som denna kan man lära barnen vad som helst — just nu används denna metod för att lära dem att våld är hjältemod och mord spännande" skriver Gh. Legman i en bok om denna serieflora.

Kahn berättar hur hösten 1950 en ny sorts undervisning infördes i en rad amerikanska skolor, en undervisning som aldrig tidigare getts några barn i något land. De fick börja träna sig att snabbt krypa ihop under bänkar och bord, med slutna ögon och huvudet gömt i armarna, att stå orörliga vända från fönstren och med ansiktet pressat mot väggen, att lägga sig ner och hölja sig i ett skynke. Dessa åtgärder vidtogs för att lära barnen hur de skulle kunna bidra till att skydda sig i händelse av atombombning. Det kallades att "lära de amerikanska barnen se livet

i ögonen i atomåldern". I en skola i Queens i New York där övning pågick, deltog civilförsvarsledaren i området, och mitt under övningen skrek han till en pojke: Se upp, ditt högra ben är borta — och din högra arm — och ena halvan av ditt ansikte är bortbränt! Då klassläraren frågade varför han plågade pojken, fick han till svar att pojken inte dragit skynket över sig ordentligt och därför måste man tala till honom "så att han inte glömmes". Han hade rätt, pojken glömde verkligen inte den övningen. Nästa dag kom han inte i skolan, hans mor ringde och berättade att han hade hysteriska anfall och vägrade att lämna henne. Om vissa civilförsvarsfilmer som gjorts för barn säger Kahn att effekten är uppkomsten av en intensiv känsla av otrygghet och att de gör barnen förtroga med tanken på ond bråd död, förtroga med döandets idé.

Hösten 1951 började man förse eleverna i New Yorks mellanskolor med identitetsbrickor, sedan skulle turen komma till övriga elever, från småttingarna i förskolan till studenterna i universiteten. De var gjorda av en metall som smälter först vid 1.400 grader då människokroppen för länge sedan förintats. Från upprörda föräldrar strömmade protester till skolsty-

relsen mot detta nervkrig mot barnen. Krönikören Max Lerner skrev i New York Post: "Jag har tre barn i skola i New York. Om någon vecka skall de alla bära metallbrickor kring halsen eller handleden. Detta skall framkalla en tredubbel bild i barnens sinne; bilden av skilsmässa från familjen, bilden av att inte bli igenkänd och därför behöva en identitetsbricka, och bilden av att bli dödad... Vilka skräckintryck vi låter civilförsvaret lämna hos våra barn..."

Hot och otrygghet blir dominerande upplevelser hos många barn och mödrarna går bekymrade till läkaren för att skaffa dem åter en god sömn, befria dem från att drömma om bomber som bränner dem, befria dem från ångest som hämmar och snedvrider deras utveckling... "Fruktan och ångest inför möjligheten av krig och bombanfall mot våra industricentra är i skiftande grad en landsomfattande företeelse hos oss, mest märkbar hos barn och unga", heter det i en rapport från Mid-century White House-konferensen om ungdomsfrågor, 1950. En mor berättar i en insändare till en tidning att hennes pojke bett henne: "Mamma, kan vi inte flytta någonstans där det inte finns någon himmel?"



Barn i en amerikansk skola visar upp sina identitetsbrickor, gjorda av metall som smälter först vid 1.400 grader — då människokroppen för länge sedan förintats...



Peking Opera



skön kvinna med sagolikt vackra kläder. Hon föreställer en konkubin till kejsar Yu Chun av Tangdynastin för tusen år sedan. Hon har avtalat med kejsaren att de skall mötas i Den Blomsterprydda Paviljongen. Hon är glad när hon kommer; tittar på fåglarna som flyger och på fiskarna som leker i dammen. Så småningom blir väntan henne lång och kejsaren kommer inte. Hon sätter sig ner och dricker vin och blir så småningom berusad.

Detta är hela handlingen i den första operan. Från början fick man



HAR GÄSTAT STOCKHOLM

VI VAR MÅNGA som satt en kväll i början av oktober på operan i Stockholm och väntade på att ridån skulle gå upp för Peking Opera, som då var ute på sin första världsturné. Två olika sällskap reste samtidigt Europa omkring. Det ena gästade Paris i juni och vi fick höra om framgången där, och det andra kom hit via ungdomsfestivalen i Warszawa och Helsingfors.

LJUSET SLÄCKS i salongen och ridån går upp. Scenen är tom. En enkel fond av tyg med en rad skära hibiscusblommor, och enkla släta kulisser. Ett bord och en stol i mitten, klädda med gulröd brokad. Orkestern börjar sitt spel, d. v. s. för våra öron låter det som en ideligen upprepad entonig visa med en orkesterklang som inte alls är så mångstämmig som den vi är vana vid. Musikerna är bara nio stycken och de spelar hela tiden samma melodi, var och en på sitt instrument, som alltså kommer att frambringa en helhet, som inte mycket liknar det vi är vana att höra från operans orkesterdike.

"DEN DRUCKNA SKÖNHETEN" kommer in och sjunger, ackompanjerad av orkestern. Hon är en ung





alltmera omtöcknad av vinet, hennes litet klumpiga avvisande av den hjälp som hennes hovdamer försöker ge henne och inte minst när hon fumlade med det snedställda bordet kom oss att genast se hur lika alla människor reagerar i en viss given situation.

MEI LAN-FANG, som nu är över 60 år och en av Kinas berömdaste skådespelare, har i många år särskilt studerat kvinnoroller. I den gamla Peking Opera fick inte kvinnor visa sig på en scen. Mei Lan-fang har otaliga gånger spelat just den druckna skönhets roll. Han är numera lärare vid Institutet för Peking Opera i Peking och han har varit ledare för Parisensembeln. Han har i sin ungdom haft det hårt. Nästan hela sin lön måste han betala till sin lärare, som använde honom mer eller mindre som sin personliga egendom, att utnyttjas efter gottfinnande. Numera har skådespelare fått ordnade förhållanden i Kina.

PÅ PREMIÄREN i Stockholm kom inte musikerna fram och visade sig någon gång. De spelade helt anonyma men därför inte mindre bra. Den orkester som var här kom enligt uppgift från Shanghai-trakten, där musiken lär stå särskilt högt. Vid en av de följande föreställningarna i Stockholm spelade musikerna två nummer, i en liten grupp sittande uppe på

klart för sig vilken utsökt skådespelarkonst kineserna har, och hur de kan ge uttryck åt mänskliga känslor så att också vi ögonblickligen förstår meningen, trots de för oss obegripliga sångtexterna. Den ledsna flickan, hennes sätt att röra sig när hon blir



scenen, och då fick man tillfälle att titta lite närmare på hur musiken gjordes.

Det var som sagt nio man som spelade. Två eller tre spelade Huchin eller kinesisk fiol med två strängar. Ljudet blir likt det en enkel fiol här hemma åstadkommer men man kan inte spela lika fort på den kinesiska. Några spelade på enkla raka flöjter, Haiso, till omväxling med andra instrument, som låg vid deras fötter och som de tog upp ibland. En liten trädosa spelades med en träpinne och gav ifrån sig ett tonande, knäppande ljud. En spelade Pi-pa, fyrstämmigt instrument någonting mitt emellan luta och mandolin. San-hien, tresträngat stråkinstrument, och Sheng, munorgel, såg väl för våra ögon konstigast ut. Den som spelar omväxlande suger och blåser och det låter ganska gällt. Så fanns det stora och små trummor och små lustiga finger-cymbaler, P'eng-chung, hopbundna med en liten kedja. Allt detta på



Längst upp till vänster den 60-årige skådespelaren Mei Lan-fang i en kvinnoroll. På övre mittbilden ser vi honom åter (i mitten) i operan "Översvämmningen av gyllene berget".



Bilderna nederst visar dels en scen ur en folkdans, "Lotusblommornas dans" dels (mittbilden) Tu Chin-fang som den kungliga konkubinen i "Den druckna skönheten". På bilden närmast lägger vi märke till de långa vita sidenärmarna, som räcker minst en halv meter över händerna.



Bilden ovan till höger är från operan "Där tre vägar mötas". General Chiao Tsan och Jen T'ang-hui strider i mörkret.

en gång blev en musik som när man hade vant sig litet, överraskade med att låta mycket vackert. En liten scen, t. ex., mellan en herde och en söt lantflicka, följdes av en musik som mycket väl kunde ha skrivits av en fransk impressionist.

Premiären var inte slut förrän över elva med oavbruten musik, men de hade inga notställ!

"DÄR TRE VÄGAR MÖTS" visar två unga män i ett intensivt svärdfäktande i mörkret. Scenen är ljus; annars skulle ju vi inte se något alls, men trots detta tycker man sig riktigt känna mörkret omkring dem som är på scenen.

Det försiggår nästan ljudlöst och ganska länge. De enda ljud som hörs är svärdens vinande i luften och de är så skickliga med sina hugg att de kan undvika att daska till varandra, vilket inte är så lätt, så blixtnabbt som det hela går när de slåss. Spänningen stiger hela tiden tills alltihop slutar med att någon kommer in och tänder ljus och de stridande upptäcker att de slagits med fel person och de brister i gaskratt.



DET HAR CHOCKERAT operavänner i Sverige att gränsen mellan opera och varieté i Kinas opera är utsuddad. Slå volter på operans ärevördiga scen! Våra Wagnersångerskor och Escamilloframställare står minsann stadigt rätt opp och ner på sina ben. Man kan ju våga en respektlös förmodan att deras fysiska kondition inte tillåter dem några



Ovan: Scen ur "En skönhet under persikoträd". Nedan t. v.: "Apkungen" i operan "Upproret i Himmels palats". T. h.: Fantastiskt vackra huvudprydnader hör i allmänhet till de kvinnliga rollerna.

krumsprång. Vad man anser om detta är ju var och ens ensak. Man har i alla fall fått se, att på vårt jordklot finns flera sorters operakonst, olika vär, men inte sämre.

Kinesisk opera är vänlig och glad till sin karaktär. Också när man framställer en tragisk figur sker det med en ton av allmänmänsklighet och en lite filosofisk glimt i ögonvrån.



"EN SKÖNHET BLAND PERSIKOTRÄD" är en berättelse om en student, som har blivit kuggad i en examen. Han tar sig några glas för att trösta sig och går sen en promenad utåt landet och kommer till en flickas hem. Han är törstig och ber henne om litet te. Flickan kommer ut i trädgården med det begärda. Han är fortfarande litet rörd av vinet och bär sig kanske litet för burdust åt mot henne när han tar emot teet och upptäcker hur vacker hon är. Flickan är inte okänslig för honom men tar emot hans uppvaktning med ett "noli

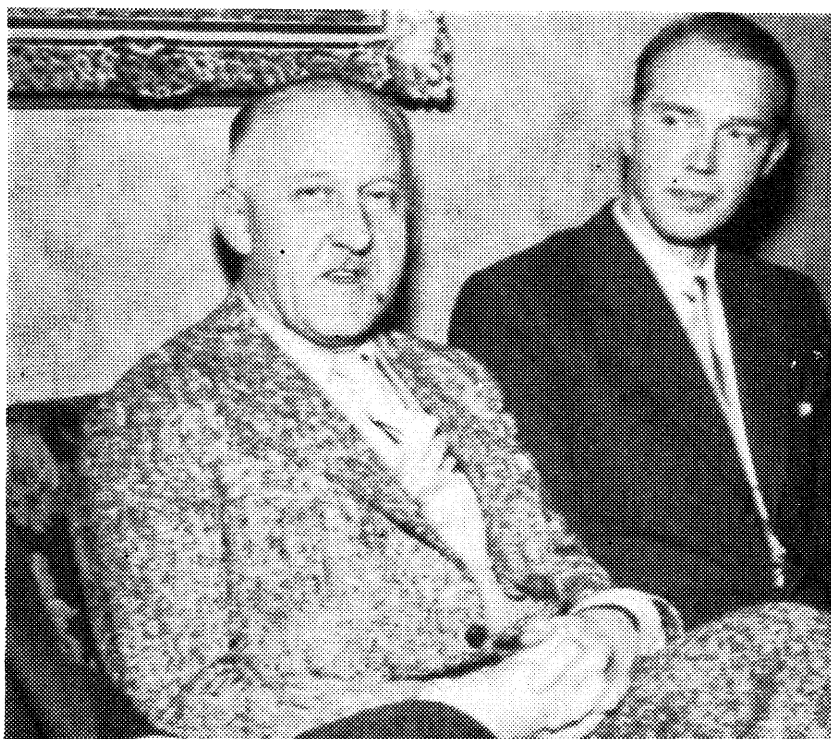
me tangere" som är helt förtrollande. Han inser, allteftersom hans rus går över, att han varit klumpig och ber om förlåtelse och går sin väg, men hon ber honom komma igen och står i slutscenen och tittar förälskat efter honom.

Som synes är det inga märkvärdiga saker som skildras på scenen. Men denna Skönhet Bland Persikoträd spelas med fint behag och oskuldssfull glädje. Man kan börja fundera över skillnaden mellan detta och vår films handgripliga kurtis.

Karin Ödeen.

"Denna morgon vill jag citera den diktare som sänt sina älskade dikter och som sade: Du skall inte tacka mig för dessa dikter; det var du själv som gav mig dem alla".

Så besvarade årets nobelpristagare i litteratur, Halldór Kiljan Laxness, de varma hyllningar som strömmade emot honom i Reykjavik när han en morgon i november återvände hem från Sverige. Och om värmen i hans känslor för sitt folk, för de arbetande människorna, vittnar också denna novell, som den store diktaren och fredskämpen skrev redan som 24-åring, år 1926.



Laxness samman med sin svenske översättare, Peter Hallberg.

Halldór Kiljan Laxness:

SILL

U har sillen kommit. Den har varit borta i sjutton år. Man har inte sett den nämnvärt sedan 1909. Men i sommar låter den sin nådesol på nytt lysa över fiskarsamhället. Denna underbart nyckfulla varelse från djupet, det är den som har kommit för att lägga sista handen vid människornas öden.

Det är sillen som gör folk rika eller fattiga, allt efter behag. Det är den som reser upp ett samhälle och kommer allt att frodas, den som drar med sig utländska köpmän, som bosätter sig i samhället och tjänar grova pengar, den som bygger vackra bostäder åt dem uppe i backsluttningen. Det är den som målar deras handelsbodars röda, blå eller gröna och sätter praktfulla skyltar ovanför dörarna. Och folk får tillräckligt med arbete; de behöver inte sova mer än en timme per dygn, ty de får både timlön och premier, och pojarna kan fara till skolorna i Reykjavik när det blir vinter, och flickorna får nya klänningar. Och backstugusittarna köper sig takpapp för att klä sina kåkar, till och med målarfärg, så att deras ruckel längs fjorden spelar i samma färgprakt som köpmannens hus. Och köpmannen börjar skämta med dem när han träffar dem på kajen.

Men när detta har pågått några år försvinner sillen. Sättgarnen läggs ut som vanligt, men vadbåtarna finner dem tomma. Det snörpes och snörpes med vaden dag efter dag, men man får ingenting annat än lusfisk och maneter. På så sätt går det

år efter år, fjorden är som ett tömt penningsskrin. Om man någonstans hör något om sill, så kommer de nyheterna från ett helt annat lands hörn. De mörgra åren kommer i långa rader likt kolonner av skelett som skriker ljudlöst fram i tången.

Samhällets utseende blir mattare år från år. Köpmännens jacketter blir slitna och grönskiftande, de går med fransade slipsar från den gamla goda tiden och börjar inte längre skämta när de träffar backstugusittarna på kajen. Affärerna revar seglen därför att ingen längre betalar sina skulder, några går i konkurs, andra släpar sig fram på bankernas nåd i hopp att framtiden skall visa dem någon utväg, och ingen bryr sig om att måla över de märken som väder och vind sätter på husen. Ty det kommer fläckar i målningen, sprickor i pappan, och den korrugerade plåten rostar på taken. Husen som förr spelade i regnbågens alla färger står nu framför varandra som apelgrå

slakthästar, och några har hunnit murkna; man låter väder och vind fritt fräta på dem, och papptrasorna på väggarna slänger åt alla håll för vinden, man låter trapporna ruttna ner så det är livsfarligt att gå på dem, och förstukvistarna går sönder så det regnar in genom dörren. Man klär sig inte längre i helgdagskläder på söndagarna, och om ungdomen vill dansa så är dragspelet sönder.

Den norske köpmannen, som var samhällets Krösus under de goda åren, har nu satt upp en liten butik i sin hustrus namn vid fjorden, och står själv bakom disken med köldbakna händer och expedierar tuggtobak för tio öre och lakrits för två öre. De som kan flyttar, men de som stannar kvar tar vägarbete om sommaren eller slätterarbete, och ungarna och hustrun sköter om gräsvallen, som fodrar en halv ko. Så kommer vintern.

Och karlarna äter rågbröd och vattgröt vid fotogenlampan mitt i hopen

av smutsiga ungar och går ned på kajen tio gånger om dagen och ser på vädret och får nageltrång, ty januaristormarna blåser om deras nakna och tomma händer. Häradskrivaren förebrår dem att de är tanklösa slöfockar. Han säger att de har tillräcklig tid att läsa böcker och bilda sig i stället för att sitta i köken och rulla tummarna, stå och frysa på kajen eller nöta butiksdysken med baken. Och när folkbildare från Reykjavik gästar samhället och annonserar gratis föredrag om spiritism, hälsovård eller politik, förvånar de sig storligen då de inte ser andra än prästen, häradshövdingen och doktorn på åhörarbänkarna. De förstår inte att backstugusittaren som har kämpat alla dessa år med magert fiske, skulder och hunger, har andra gudar att lyda än bildningens gudinnor och måste se så allvarliga makter i ögonen, att han inte har ro att sitta och lyssna till vidlyftigt tal om den prakt som pryder väggarna i livets högtidssal. Religiösa frågor är han likgiltig för, eftersom sillen inte har visat sig sedan den sommaren då lille Jón föddes, och han är också tämligen likgiltig för politik och hälsolära, så länge det är osäkert om han får ännu en handfull mjöl på kredit hos köpmannen.

Nej, de bryr sig inte ens om att uppfostra sina barn, de är så likgiltiga för dem som man överhuvud kan vara för larn. De lägger bara till ett, varje år. Men det är inte för att de tycker det är roligt med barn eller håller av dem så mycket, som man skulle tro, utan av helt andra orsaker.

Och ungarna uppfostras på stranden och i trädgården, eller vid vägskälen och vid bäcken och lär sig svära innan de lär sig tala och att stjåla innan de lär sig gömma. Och av detta fördärv får häradskrivaren och frikyrkopredikanten gråten i halsen. Men dessa goda män har inte lagt märke till att barnen växer ifrån att svära när de blivit tio år, och det är få av dem som efter konfirmationen svär mer än fullvuxet folk.

2.

Men i sommar kommer fiskelätarna som förr utifrån fjorden lastade till bristningsgränsen varje timme på dagen och varje timme på natten. I sommar utplånas ännu en gång skillnaden mellan dag och natt i denna

fjordby mellan fjällen. Hela natten blandas motorbullret utifrån fjorden med rösterna av sömnlösa karlar som är i full färd med att tjäna pengar.

Nere på bryggorna myllrar det av kvinnfolk i alla tänkbara åldrar och i alla tänkbara snitt. De är klädda i jackor och kofter av den mest fantastiska form, där varje flik har blivit till i den konstnärliga skönhetens stil som bara vardagens nödvändighet är i stånd att skapa. Samma sak gäller om hela den underbara mångfald man här får se av hattar, huvor och gamla mössor. Det kvinnfolk finns inte som inte dessa dagar beger sig utanför hemmets helgade vrå för att ta emot härligheten. Mödrarna stoppar ned sina dibarn i vaggorna och far ut för att göra upp sill, hemmadöttrarna rusar i flygande fläng från syborden och de oförsynta nålarna, som har stuckit deras drömmar ut och in under alla tonåren, och gammeljäntorna har hoppat upp mitt i en halvsagd historia och sprungit i väg från kaffepannan och påsen i pannan. Båtarna lutar bogen mot bryggvirket som älskare, och där står karlarna med häv, till midjan i härligheten, upphetsade och fulla med fjäll och skyfflar den glittrande underfischen i lådorna på bryggan, och kvinnorna står redo med knivarna och väntar. Vilken glädje, vilken fart på händerna. Efter sjutton års frånvaro är Gud åter i samhället.

Det är inte mer än en tanke som tänks i samhället, ett ord som talas, eller rättare sagt: omkring detta enda ord rör sig alla andra ord och alla andra tankar: sillen. Det som kallas gul'd i Klondyke heter sill i fjordarna. Det talas om denna välsignade varelse i varje kök och i varje köksträdgård, det talas om den vid bäcken och vägskälen och på stranden. Till och med i prästens, doktors och häradshövdingens rum hörs ingenting annat än de senaste nyheterna om sillen. För fjorton dar sedan låg samhället i sjutton år gammal fördomelse, men nu sägs det i banken att under de senaste veckorna har en miljonförmögenhet hämtats upp ur havets svalg. För fjorton dar sedan stod dagsverkaren på sin tunplätt och blev för varje lietag allt fastare besluten att gå till socknen, ty höskörden hade slagit fel och han tyckte sig klart se att höet från tunlappen aldrig skulle räcka till för att fodra den halva kon som han hade

i lag med sin sväger. Nu hade sillen alldeles vänt upp och ned på denna så kallade tillvaro, som mest hade plågat folk här i samhället; fjorden tycktes outtömlig, och dagsverkarens andel skulle inte bara räcka till att minska skulderna, utan också göra det möjligt för honom att köpa nog brännvin till jul, om inte utsikterna för höstsill slog fel.

På ytterst kort tid inträffar så många ödesdigra händelser att de skulle vara nog för att förändra vilken vanlig dagbok som helst till de mest fantastiska fabler, om bara någon hade brytt sig om att skriva ned dem. Fattiglappar blir smått förmögna på den korta tid som motsvarar en medelmåttig fylla, män som ligger i konkurs har flugit i vädret som proppen ur leksakstössan innan man har fått tid att ta sig en pris. Kärnfriska vikingar tar ut sig till den grad att de säckar ihop av trötthet på kajen, mister talförmågan och dör utan föregående varning. Stillsamma hedersmän blir lärsärkar av nattvak och överansträngning, går vrålände genom gatorna med blodsprängda ögon, slår sönder fönster, hädar Gud och anfaller folk. Dödssjuka män kryper upp ur sängen, kastar hela medicinsmörjan i ansiktet på doktorn och tar plats i ett notlag. Det finns också exempel på att kvinnor fått födslovänder medan de stått vid sillådorna, och man måste bruka våld mot dem för att övertyga dem om att det är bättre för dem att hålla sig i skymundan just medan det pågår. Efter en kort stund kommer de tillbaka och fortsätter att rensa som om ingenting hade hänt, och korna rusar råmande in i potatislanden för att leta efter mjölkerskorna och trampar ned all potatisblast av idel ondska, till dess någon pojke skickas upp från bryggan med en stor sill för att köra bort dem. Och han slår efter dem med sillen.

3.

Men av alla de ryggar som står krökta längs med lådorna, böjer och rätar ut sig i ständig oregelbundenhet, är en rygg mer böjd än alla andra; den är så krokig och styv att man faktiskt tycker att det är ett rent Guds under att den inte har knäckts för länge sedan. Det är ryggen på en urgammal gumma som heter Kata i Ängen. Hon är klädd i en manskavaj som är utnött och sönderriven, och

i en kjol av juteväv som sannolikt har haft samma färg som vilken annan säck som helst när den var ny, men nu är den som en gammal trasa som länge har legat full av avfallsfisk nere på strandbädden. Om halsen har hon en brunaktig klut, och på huvudet en söndrig sydväst, på de knöliga fötterna några doxor som ingen skulle tro vara skor, om det inte låge närmast till hands att inbilla sig att det som folk vanligen har på fötterna skall vara av det slaget. Om någon vill se in i hennes ansikte får han se ett rynkigt gumansikte med bara en, stor tand, eldröda ögon och några glesa skäggstrån på hakan. Händerna är slappa, utmärglade och knotiga av ålder; de är som gamla slarvor, och det verkar lika otroligt på en som ett mirakel att sådana händer skulle orka hålla i en kniv. Och dock har dessa gamla händer hållit på att rensa sedan i morse klockan sex. Hon steg upp ur sjuk-sängen klockan sex, trots sina nittio år. Hon har inte sagt ett ord på hela dagen och varken sett till höger eller vänster, och ändå har hon inte rensat mer än tre tunnor, fattiga tre tunnor, för tillsammans två kronor och tjugofem öre. Denna stackars gumma hade förvisso gjort rätt för en premie, om inte annat så för sin ålder, men hon får ingen premie.

Hon är gammal sillpackerska härifrån fjordarna och hon rensade ibland fyrtio tunnor på en dag och fick premie. Men i dag står andre packhusmannen vid tunnstapeln och har satt ihop en visa, som går från man till man över hela kajen:

Kommer du upp ur sängen,
Kata min i Ängen?
Roligt är att rensa sill,
Kata, hon kan hjälpa till.

Denna visa kan man höra sjungas överallt i samhället varje söndag sedan dess. Ingen kommer längre ihåg när gamla Kata i Ängen fick premie; ingen minns så långt tillbaka som då hon var "i valen", hur flinkt hon styckade, hur eftersökt hon var, hur många gånger om hon bräckte profeten Jona som var i valen bara tre dagar och tre nätter. Och hon hade huset fullt av ungar som fattiga valarbeterskor ofta har, ty de blev så fruktsamma i närheten av dessa stora fiskar; men på gamla dar bodde

(Forts. å sid. 24)



Identitetsbrickan

Du som vågar tala
om fred på jorden
hos dej ville jag bo.
Som hos mor ville jag söka
små souvenirer
från stamfäders fredliga bondeliv.
Röjningshackans och kardans stål
och känna
ett slitet trä i handtag och skaft.

Nu vill jag vara
om så ensam på jorden
att skrika protesten
mot det mina barn skall finna
om mej i min låda.
Jag skriver devisen på påsen
med brickan:
"Min korsfästa tro ligger här,
den skall ropa med Frälsarens röst:
Förlåt dem o Fader, förlåt".

En bricka om min identitet?
Låt pastor och expeditioner
förvalta min nummerplåt.
Men låt mitt hem, mina barn
och min redliga bondegård
präglade tankar
som tryggar freden.

ASTRID PETTERSSON.

Genom den goda boken kan barnen mötas över gränserna



ABF i Stockholm har i höst haft en internationell barnbokutställning som tilldragit sig stort intresse. Initiativtagaren och själen i det hela, fru Elisabeth Ölje, berättar kär om den.

2.000 barnböcker skulle tillhöra våra barn från den 28 september till den 10 oktober.

Utställningens motto gav en liten kinesisk fyraåring som sände en teckning han själv gjort: En fågel som sjunger vid soluppgången och hälsar barnen. På fem vackra ark genomskinligt, vattenstämplat papper kunde våra barn läsa en hälsning från Kina:

"... Vi hörde att en barnboksutställning skall äga rum i Sverige, vi skulle så gärna komma själva för att se er utställning, för att se hur ni lever, men vi går ju i skolan precis som ni gör, och Stockholm ligger så långt från vårt hemland..."

Ja, de kunde inte själva komma men de skickade det bästa de hade, sina små fina böcker, sidenbroderier i de mest utsökta färger och silhuettklipp som de gjort i skolan.

Och som ur ett slösande ymnighets-horn välde de mest rikhaltiga gåvor från världens alla hörn över oss, berikade oss och gav vittnesbörd om samhörighetskänslan mellan folken. Det var ett åskådningsmaterial utan like om andra folks liv!

När man betraktar bokpärmarna och stannar inför de sagor som egentligen är gemensamma för alla folk, då kan det vid första ögonkastet tyckas att alla böcker är sig tämligen lika. Så har denna utställning efter vad man hittills sett, betraktats i pressen. Men för den som haft tillfälle att fördjupa sig i materialet finns det dock en del överraskande

Bilden härövan återger den kinesiska fyraåringens hälsning till de svenska barnen. De ljusa, glada färgerna kan vi tyvärr inte få fram här, men om man bortser från den kinesiska bokstaven kunde väl teckningen lika gärna stamma från ett svenskt barn? Så lika är sig barn på alla breddgrader...

moment: i första hand ämnenas och titlarnas mångsidiga och rikhaltiga urval och de otroligt höga upplagesiffrorna, särskilt vad översättningar från främmande språk beträffar.

— Hur skall man förklara att ett barnboks-förlag i Östberlin på ett år utgett 157 böcker och i en sammanlagd upplaga på 2.850.000 exemplar? Även om man föreställer sig att alla barn tvingas läsa, så kan man dock inte förklara så höga upplagesiffror.

Denna fråga ställdes åter och åter till mig.

Den enda förklaringen, nämligen sambandet mellan den rådande samhällsformen och de därmed förknippade växande kulturella behoven samt det faktum att bokpriserna är synnerligen låga — det tycks man ha svårt att acceptera som argument. Och dock förhåller det sig tvivelsutan så.

För mig var och är Berlin — den kluvna huvudstaden — ett åskådningsobjekt utan like. Ingen annan stad är så intressant för sociologiska och samhällsstudier. Det var i den staden jag fick idén att försöka realisera en internationell barnboksutställning i Stockholm, en utställning utan zongränser. Där såg jag nämligen att en bra och rik barnboksproduktion till låga priser, en upplysning och uppfostran som börjar med föräldrarna, och en jury be-



Några av arrangörerna vid en av de många bokdiskarna: fru Ingrid Levin, fru Ölje (i mitten) och hr Ryno Vigedal.



Montern med vår kära Nils Holgersson på en mångfald främmande språk, tilldrog sig, som väntat, stort intresse. Så många barn det är i andra länder som läst om Sverige i den boken...

stående av verkliga idealister utan geschäfts- och bestsellerfasoner, utsluter serieeländet.

Jag såg en barnboksutställning som anordnades i Östberlin. På tio dagar hade den 24.000 besökare, av dem var 90 % barn — lika många barn från Väst- som Östberlin. Barnen fick små lappar och uppmanades att på dem anteckna sina observationer, och det överraskande var att barnen i så stor utsträckning visade sig ha sinne för den kvalitet som bjöds. Och jag kan aldrig tänka mig att man tvingade barnen i Västberlin att besöka denna utställning i Östberlin... Man kan inte tvinga barn till läsning, det vet alla som har med barn att göra.

★

Jag skulle tro att det i Sverige inte finns någon motsvarighet till ALEX WEDDINGS böcker. Född i Salzburg och med djupa förankringar i den tyska arbetarrörelsens brännpunkt (som f. ö. pseudonymen vittnar om: Alex efter Alexanderplatz, Wedding efter en stadsdel i Berlin, känd för den starka förankring arbetarrörelsen där alltid haft) hade hon ett rikt material till sina ungdomsböcker. På en växlande och mödosam väg under Hitler-tiden kom hon från Berlin till Prag, till Paris, New York och slutligen, som maka till den tjeckoslovakiske diktaren och diplomaten F. C.

Weiskopf (som en tid efter kriget var minister i Sverige), till Kina.

Boken "Das eiserne Büffelchen" (Den lilla envisa buffeln) är en pärla bland alla tyska ungdomsböcker genom sin varma mänsklighet och djupa förtrogenhet med den omsmältningssprocess som Kina upplever och i vilken inget barn "går förlorat". Denna bok som också blivit kallad "de kinesiska poemen" fick ett förstapris 1953 som bästa ungdomsbok.

I boken "Ede och Unku", skriven på en härlig berlinerjargong blandad med zigenarspråk, gav Alex Wedding berlinerbarnen redan 1929 den första omedvetna socialistiska undervisningen (som en lärare skrev när boken kom ut i nyupplaga för ett år sedan).



En av de många vackra illustrationerna i Alex Weddings bok "Den lilla envisa buffeln". Eftersom boken handlar om en liten kinesisk pojke verkar titeln kanske förbryllande, men i Kina är det vanligt att små flickor får blomsternamn och små pojkar djurnamn.

Barnen skriver för barn

Bland indiska böcker finns en antologi, innehållande små korta berättelser, skrivna av barn från praktiskt taget hela världen, men tyvärr föga observerad av pressen. Här gavs också ett urval av 300 prisbelönta barn-teckningar. Det mest gripande i denna bok var emellertid att se hur de vuxna tar sig ut i ett barns ögon; vi vuxna som haft det så mycket lättare än våra egna barn, eftersom våra mormödrar och farmödrar hade tid att berätta för oss! Det räcker med en människa, som ger moderlig värme i ett barns liv. I den indiska boken finns många exempel på hur skyddslöst ett barn kan växa upp även i miljöer som inte hör hemma i de s. k. underutvecklade länderna. I denna bok berättar barnen om barn av vita föräldrar, som söker sig till den svarta barnflickans släkting, som för dessa vita barn är den enda varma och moderliga människan bland mer eller mindre fantasilösa och självgodar vita. Till denna gripande skildring — skriven av ett barn — om hur barnen brutalt skiljs från den moderliga svarta kvinnan, finns knappast någon motsvarighet i någon "vuxens" berättelse. Jämförda med många tillgjort barnsliga alster i barnboksfloran verkar dessa av barn skrivna bidrag i den indiska antologin "Children Art" som verklig litteratur.

Även i fransmannen PREVERT:s bok "L'opera de la Lune" (Månoperan) hittar vi detta skyddslösa ensamma barn, "ensam bland alla de stora människorna" som det själv säger, där man "i skolan talar om religionskrig" och hemma "i de vuxnas värld" om ännu farligare saker. Och ändå är de vuxna varken goda eller onda — "de har bara inte tid!"

★

Och våra barn?

De tyckte mycket om de utländska böckerna. När man frågade varför? fick man till svar att "de är så anorlunda". Snart hade de t. ex. upptäckt att det måste finnas ännu flera vackra böcker i Frankrike om elefanten Babar än i våra barnbibliotek, och "hur är det med Brunhoff, finns det två författare som heter så, en som heter Laurent och en som heter Jean? Är de bröder eller är det far och son?" En liten grabb bad mig översätta en boktitel "Coquin Arthur" (Slyngeln Arthur), "för den

Litteratur:

RESA I KINA

Jag har läst åtskilliga böcker om Kina i mitt liv — och särskilt de senaste åren — men aldrig fått en så åskådlig och levande bild av landet, folket och den senaste märkliga omvälvningen som i Artur Lundkvists reselok **DEN FÖRVANDLADE DRAGEN**.

Med författaren får man besöka städer och byar — mest byar — och

boken finns inte i vårt bibliotek, den måste våran fröken beställa".

En annan liten pojke ville inte gå hem med sin mor innan han hade skrivit upp titeln till en fransk bok med ett lok på. Han var så intresserad av lokomotiv han! Jag sökte igenom alla franska, alla schweiziska och en rad belgiska böcker, men fann inget lok. — "Men hur vet du att det var en fransk bok? — Joo, det stod "FRANCE" på den. Nu klarnade det för mig. Det var den franska turistbroschyren pojken menade. Mycket riktigt — på baksidan fanns det kära loket! Knappast har jag sett ett så lyckligt ansikte: pojken fick ju ta hem den fina boken!

Jag vet inte varför just flickorna tyckte så mycket om de tjeckoslovakiska böckerna. De var förtjusta i den "humoristiska" björnen Mischa, som höll händerna framför ögonen på den rödkindade bonden Wassil och bad honom gissa vem det var. Utan att kunna läsa boken förstod de genast i vilken besvärlig situation Wassil befann sig. De tjeckiska böckerna har ju så färgglada och talande bilder! Men när alla barnen hade gått tillbaka till sin skola kom där en förläggare och sa att "såna böcker vill vi inte ha". En aning ledsen funderade jag över efter vems synpunkter det trycks barnböcker här i världen: enbart efter de vuxnas eller i allmänhet också efter barnens?

Nu går utställningen eller delar av den ut till andra platser i landet, på ett par orter i Stockholms närhet har skolorna bett att få låna delar av den för egna utställningar. Det är glädjande, ty denna barnboksutställning visar att trots skiljaktigheter i språk, raser, trostbekännelser och seder kan barnen mötas och förstå varandra genom **BOKEN**.

Elisabeth Öije.

känna fläkten av den nya optimismen, den naiva glädjen över den förändring som Kina upplevat under de sista fem åren, en förändring som just kommit i gång och är på färde med en naturkrafts styrka. Samtidigt får man se tillbaka på den närmast föregående tidens olyckor, Kuomintang och japanernas förtryck, otrygghet, svält och elände. Ja, man får också en utblick över de hundra år under vilka De vita djävlarerna förtryckt och misshandlat ett mångtusensårigt kulturland.

Nu är den tiden slut, vägen bär uppåt. Men ännu är man bara i begynnelsen, bönderna har fått sin jord, de sluter sig samman kooperativt, de arbetar med nytt hopp — och de gamla jordherrarna arbetar med dem på den del som också de fått sig tilldelad. Ännu fattas maskiner och mekaniska hjälpmedel, men också med handkraft kommer man långt — och fabrikererna är i gång för att skaffa fram maskiner av olika slag. Bönderna — inte industriarbetarna — är den stora massan av Kinas folk, och Kinas framgångsrika revolution var en bonderevolution.

Allt detta och mycket mer är skildrat med en skarp iakttagares penna och en poets slående bildspråk. Man kommer i tusen detaljer detta folk så nära — man blir förälskad i Kina och kineserna, man vill veta mer — och man önskar dem lycka och framgång.

Fråga på ert närmaste bibliotek efter denna bok, om ni inte kan köpa den själv. Och kom ihåg den när ni köper julgåvor eller andra lite högtidligare presenter, t. ex. när ni samlar till en födelsedag!

G. T.

ARTUR LUNDKVIST: Den förvandlade draken, Pris 18:50. Tidens förlag.

Levande minnesmärken.

(Forts. från sid. 11).

Det vet ingen. Sedens ursprung är dolt i skuggan av det förflutna.

Men Watutzi vet med bestämdhet att deras fäder och fäders fäder känt till och vördat dessa flockar, utvalda bland alla. Vanlig död, kroppslig förgängelse har inte påverkat dem. De har oupphörligt förnyats och det har aldrig uppstått några luckor. Så fort en *nyambo*-ko förlorar sin vigör tar en annan dess plats och med dessa förnyelser varar flocken genom årtionden och sekler.

Och valet av en ny *nyambo* sker ur en enda synpunkt, samma skäl som i tidernas morgon bestämde det ursprungliga valet, nämligen skönhet. Inga banala hänsyn — i samband med kött eller mjölk — har någonsin väglett detta urval. Inte ens härstamningen är lagbunden. Outtröttliga herdarna, övade enligt urgammal tradition till fulländad kännedom om kraven, går från betesplats till betesplats, studerar nöga varje flock och tar ut ett för ett de idealdjur som från generation till generation skall vara uttryck för Ruandas hjälteged genom sina harmoniska proportioner, genom sin ädla färg och genom sina underbara lyrformade horn.

Ty varje stor konung, varje seger, varje berömd krigare, varje lysande skörd, varje märklig förutsägelse har sin helgade flock. Och flocken har ett namn. Och namnet har alltid givits av en skald, *Umvidi*, d. v. s. mannen som ger namn. Och vid ett sådant dop improviserade barden en sång skildrande den bedrift eller den lycka som *nyambo* vigdes att hugfästa.

Och herdarnas förmän som efterträtt varandra under århundraden såsom vårdare av den ständigt förnyade hjorden var skyldiga att kunna dikten utantill ord för ord. Och det gäller än i dag. Och eftersom det finns mer än tusen sådana flockar så bär de över de rika ängsmarker som är reserverade för dem detta märkliga folks alla traditioner, hela diktning, hela hjältesaga. Därför står det ett magiskt skimmer kring dessa minnesmärken som är underkastade det levandes förgänglighet och dock är odödliga.

En gång om året i juli månad, de stora festernas tid, när säden (*durra*) står i blom har sedan urminnes tid de mest utsökta av dessa förnämna flockar visats för *mwami*, den mäktige konungen, han som äger människorna och djuren, överste herden.

I detta århundrade har den årliga riten alltid avspelats på Nyanzas stora högplatå. Och ceremonien upprepas oföränderlig varje år i vår egen livstid.

Inför en oräknelig folkmassa beskådar *mwami*, klädd i högtidsdräkt — lång vit klädnad, nattblå mantel, ansiktet halvt täckt av pärlor — hur *nyambo* defilerar förbi. Herdarna har under veckor gjort flocken redo för denna dag. Varje helgad ko är sidenglänsande; klövarna, som polerats med doftande örter, lyser i solen; halsen är prydd med skimrande glaspärlor; dyrbara amuletter hänger ned från basen av de lyrformade hornen. Och, säger ögonvittnena, djuren *vet om* sin skönhet. De skrider fram långsamt och bär sitt huvud med överlägsen stolthet. När de stannar framför härskaren är deras pose lugn och

värdig, ädel, men också beräknad för att tilldraga sig hans uppmärksamhet. De vet att de kommit för hans skull.

Mwami, en idol täckt av pärlor, prydd med plymer, håller hela tiden huvudet i profil som på en egyptisk fris och betraktar de defilerande, den ena underbara flocken efter den andra, hans odödliga *nyambo*.

★

Åh, jag vet nog att man numera inte ens i Ruanda kan för all framtid behålla flockar av kor endast för deras lyrformade horns skönhet.

Och att analfabeterna lär sig läsa. Och att boken ersätter barden. — Ja, jag vet väl allt detta. Men jag säger mig att vår värld har förlorat i poesi den dag då de ståtliga Watutzi går klädda i kavajkostym och då en mera räntabel boskap ersatt de sagolika korna, *nyambo*.

På samma natt...

(Forts. från sid. 4).

— STANNA — HOS — MEJ —

Jag är ju hos dej. Du är lugn hos mej?

— RÄDD —

Inte vara rädd liten. Solen sa så vackert adjö när vi for. I morgon kommer man med blommor.

— INTE — TILL — MEJ —

Visst får du Stinabarn. Blommor från vår trädgård. Underbara små knoppar som bara blommor för oss.

—JAG — VILL — INTE — VILL — INTE — SE —

★

Jag ligger här bredvid Stina. Britta på Övregård. Har försökt fyra dar i sträck:

— Se på ditt barn, Stina! Det måste ha mat. Du måste ge ditt barn mat!

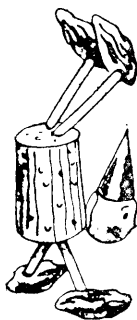
Ingenting hjälper. Kanske får jag ligga här och se hur Fru Persson kommer med tandläkareparet som ska hämta barnet.

De är så lika, våra barn, så Gud hjälpe att de icke bytt. Min suggestion vill inte hjälpa mej mer. Jag är gammal i själen nu och jag orkar inte börja striden att få behålla båda. Jag har mat till bägge två. Man pumpar hårt och hemskt i mitt ena bröst, i det andra sjunger skaldernas höga visa. Ljuvliga sövande milda melodier om liv kommer med min lille sons fasta mun.

Stinabarn, du har något att leva

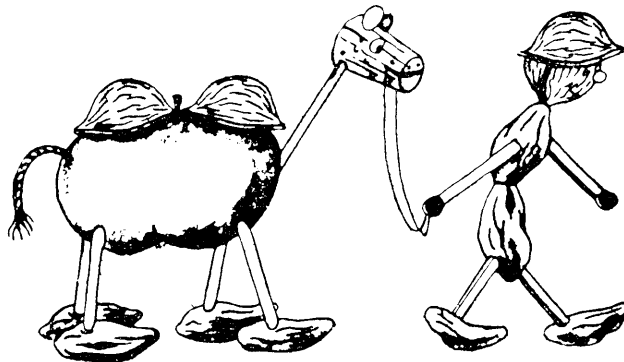
För barnen

Vi vill stå på julbordet



Titta på mej! Jag heter Fips och det är jag som står på händerna. Och ända är min mage bara en kork, mitt huvud är en hasselnöt, min fina hatt ett stycke glanspapper, mina händer och fötter är katrinplommon och mina armar och ben tändstickor.

Jag, kameldrivaren Sabu, ber att få presentera för er min kamel "Ökenskeppet". Dess kropp är ett äpple, svansen en ulltråd och huvudet en kork. Ben och hals är tändstickor, fötterna katrinplommon, öronen är två stora knapphålshuvuden och pucklarna är två delar av ett



valnötsskal. — Jag själv, Sabu, består av katrinplommon, valnötter och tändstickor. Vad tycker ni om oss?

Och detta är jag: upptill valnöt, i mitten två tjocka äpplen, vid sidorna och nertill katrinplommon. Med hjälp av fin ståltråd är fötter och armar placerade på plats, knapparna är knapphålshuvuden, hatten är glanspapper och min glada min och pigga ögon är påsmetad färg. Jag är alltid glad och har bara en önskan: Ät inte upp mej med detsamma!

för nu. Du får sträva för två, glöm honom som svek dej, du måste leva för honom som behöver dej. Perssons får låta dej behålla ditt lilla barn. De har ingen rätt att stjäla din lycka.

Jag har försökt allt. Det får inte hända att de tar barnet innan hon har sett det. Hon måste få veta vart barnet far. Varför får jag inte ta hem båda? Kan ett litet barn störa grannsämjan i en by? Vi behöver ju barn i byn, varför kan han inte få växa upp där? Kommer han att bli för lika någon som han inte får likna?

Blommor. Vad betyder alla byns blommor på våra bord när vi inte

hade plats för vår Herres vackraste? Vilket barn som helst skulle kunna få växa upp ihop med mitt, men inte han som föddes på samma natt.

En liten papperslapp kan jag sticka i läkarens hand när han går ronden. Några streck feber på min tavla och lite ömt i bröstet de pumpat och han tror kanske att bröstböld är på väg. Stina har redan feber när inte barnet får suga. Tid, Tid, bara jag kan vinna Tid. Hon får inte förneka sitt barn. Barnet som är så likt mitt.

Kanske jag kunde lura doktorn en gång till. Jag var inte för gammal för att bli mor. För klok blir man aldrig. Listig och klok måste jag vara.

Sill.

(Forts. från sid. 19).

hon i fjorden hos en av sina söner, en utfattig lösarbetare, och hans hustru. I årtal hade hon längtat efter sillen, såsom en helig kvinna som väntar på sin förlössare i hans välsignade hus. Och nu har sillen kommit.

I många år hade hon sett sina barnbarn komma till världen bara för att dricka samma död ur samma skål. Ungarna kommer till världen precis som vita molntappar som uppstår av sig själva i det blå och slutar som regn. Och hon hade en väninna, som var fattighjon i Jökuldal. De hade arbetat tillsammans natt och dag vid valstyckningen och druckit kaffeblask hos varandra och pratat om valen. Sedan gav de sig ut på tiggeri. Och gumman i dalen skickade henne varje år en liten säck garn som spunnits av täckull. Och gamla Kata i Ängen satt i ett hörn och stickade sjömansvantar som såldes för några ören. Slantarna gick till sonens hushåll, men när någon for vägen inåt dalen hände det emellanåt att Kata bad den resande att ta en smula kaffe i en klut till gumman i Jökuldal. Sedan dog gumman i dalen.

Kommer du upp ur sängen,
Kata min i Ängen?

Ännu står hon över sillådorna som förr och upplever på nytt hela sitt långa liv på en enda lång dag. Hon upplever hela detta långa regn på en enda lång regndag. Ingen utom prästerna visste längre, var och när hon blivit född eller vilka som var hennes föräldrar; livets händelser hade ljudlöst glidit genom hennes händer, fort som rensade sillar. Hon kom inte ens ihåg äventyren från sina flickår. Hon mindes bara dunkelt att hon hade bott tillsammans med sin gubbe vid ett valkokeri på Östlandet, i en hydda vid mitten av fjorden, och fått många bråkiga ungar. Hon mindes föga om dessa ungar, utom att de kom och for. Varifrån, vart — det hade hon aldrig frågat.

Roligt är att rensa sill.
Kata, hon kan hjälpa till.

Det är världens löjliga refräng till hela det långa och betydelselösa äventyret.

I grund och botten hade hon inga glada minnen från detta nittioåriga liv, men det var en tröst att hon

aldrig hade krävt några glada stunder, allra minst för sig själv — ja, överhuvud aldrig räknat med att några glädjeämnen existerade. Det hade aldrig fallit henne in att något sådant skule finnas. Hon hade bara tackat den Högste för valen så länge valen fanns, och för sillen så länge sillen fanns, men så blev det slut på val och då blev sillen livets krona, och sedan slog sillen fel och då slutade hon tacka den Högste. Under de goda åren hade man i land kokat gott kaffe, men det fanns sällan någon gräddes till, och välståndet blev aldrig så stort att det inte var ont om socker. Karlarna hade också köpt sig brännvin under de goda åren och legat i fylla så snart Gud och valen tillät det, men Kata hade aldrig blivit begiven på sprit. Hon torkade bara upp spyorna.

Det var inte att fatta så att de få minnen hon hade från sitt långa och regngrå liv, var bittra eller tunga. Det var långtifrån att hon någon gång råkat ut för det som skalderna kallar sorger. Hon hade överhuvud aldrig råkat ut för något sådant. Hon hade bara råkat ut för så många tråtor. Hela hennes liv var en oavbruten träta, meningslös och grundlös. Det var manfolkets trätande och kvinnfolkets trätande och gubbens och barnens trätande, och sillvräkarnas och verkmästarnas trätande och sist men inte minst, köpmannens, prästens och kommunalordförandens förbannade trätande. Nu kunde hon tacka sin lyckliga stjärna för att hon blivit lomhörd, så att hon inte längre hörde deras trätande. Livet var inte annat än en enda träta. Somliga av pojarna hade omkommit på havet, andra på annat sätt, några var borta någonstans. Likadant var det med flickorna. Hennes gubbe hade dött utan förebud och saknad för femtio år sedan och kommit i jord på övligt sätt, och prästen hade fått sitt, lika väl som köpmannen. Hon visste inte annat än att hon hade betalt var och en. Och hon visste inte annat än att hon hade krupit skuldfri ur sängen i morse för att tjäna sitt bröd som annat folk, eftersom sillen hade kommit.

4.

Det börjar skymma och lyktorna tänds på kajen. Den böljande kvinnohopen vid de glittrande sillådorna fortsätter ännu att spela i regnbå-

gens alla färger, och i det elektriska ljusets strålar blänker sillen, lika vakert som guldet i Klondyke — och regnet droppar ner över färgprakten.

De sista båtarna har kommit in, man går inte ut igen förrän det ljusnar. Men kvinnorna kappas att hålla undan för nästa törn, och de har tillräckligt att göra hela natten.

En skäggig fjordbo, som har kommit hem med ett notlag, går längs med kajen, stannar bakom den gamla kvinnan från Ängen, biter ett stycke ur tuggtobaken och ropar:

— Mamma, kom hem nu.

Men den gamla kvinnan hör ingenting, och har dräpt ännu några sillar innan han tilltalar henne igen:

— Mamma, kom hem nu, din staccare — det är snart midnatt. Du tar död på dig med det här. Och det tjänar ingenting till i alla fall.

Men den gamla känner sig för god att svara på något trätande mer och fortsätter att rensa.

— Tänker karingen inte lyda, säger mannen för sig själv och ryter:

— Sluta nu med det här förbannade onödiga slitet och släpa dig hem innan du tar död på dig helt och hållet.

Men då han ser att hon inte bryr sig om hans böner och befallningar, blir han led på att vänta, griper tag i de sörjiga händerna på sin mor och tar kniven ifrån henne. Då äntligen vänder sig den gamla kvinnan emot honom, fastän det kostar på, och stirrar darrande på honom, bestört över pojkens fräckhet. Slutligen stöter hon fram:

— Ta hit kniven, Siggi.

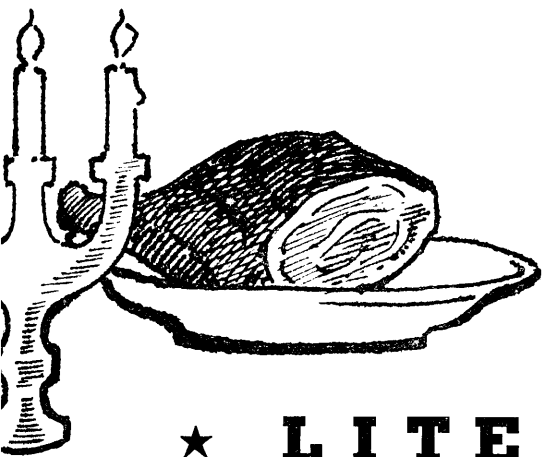
— Vad fan går det åt dig, mamma, säger sonen och går rakt på henne och släpar henne ut ur hopen. Gumman stretar emot och försöker hålla sig fast i en tunna, men det hjälper inte, sonen är så mycket starkare, och tunnan faller omkull.

— Försök att packa dig hem och i säng innan du tar livet av dig, du som är nittio år och har gått upp ur sjuksängen. Så där, stöd dig nu mot min arm.

Men modern stretar mot och mumlar:

— Jag skall mörbulta dig, Sigurjón, om du inte slutar med din förbannade olydnad och genast ger mig kniven.

Men sonen fortsatte att släpa sin mor från bryggan mot hennes vilja, tills hon fann det rådligast att söka beveka honom med böner;



★ L I T E T O M J U L M A T ★

— Vänta litet, Siggis min, hör du, Siggis min, låt mig få behålla kniven, nu då sillen har kommit. Nu måste man ligga i.

Det hade på något sätt lyckats henne att slita sig loss från honom, men så fick hon en svår hostattack och satte sig på en brädstapel för att hosta. Det var som om många vagnar hade vält ned för en bergsslutning, eller som en stor ångare höll på att lossas, och spelet var i gång.

— Du är ju alldeles slut, stackare, sade sonen i något mildare ton. Försök nu pallra dig fram här med mig.

Men gamla människor är envisa precis som får; hon reste sig och styrde sina steg till lådorna på bryggfästet och skulle ha fortsatt om inte hennes son hade gått i vägen för henne som för en motsträvig tacka som vill ut i vattnet.

— Fan ta dig, Sigurjón, mumlade hon till slut, när hon såg att det var lönlöst.

Men sonen svarade inte mera sin mor, utan drev henne framför sig i riktning mot samhället, Hon trippade framför honom längs strandstigen, krokig och med korta steg, mumlande för sig själv och med sydvästen på sned på huvudet. Men ju längre han motade henne, desto bittrare blev hon; hennes snyftningar blandade sig med rosslingar, och snart hade hon fallit i gråt. Än en gång stannade hon, vände sig mot honom och ropade genom gråten:

— Gud förlåter dig aldrig det här, Sigurdjón.

Och det gömdes en hel världs historia i denna förtvivlade jämmer som steg upp ur denna nittioåriga fattigkvinns bröst. Men sonen brydde sig inte om det, och den gamla kvinnan vacklade motsträvt framåt genom samhället i midnattsregnet och fortsatte att gråta allt högljuddare —

Behövs det egentligen några recept till julmaten? Varje familj har ju sin egen mattradition och nog är det väl skönt att så här en helg hålla ett karakteristiskt hellsvenskt bord.

Vi har ju blivit så kontinentala numera och äter så mycket "piffigt" vitlöksdoftande: spaghetti och ris, grillat och friterat — för att inte tala om alla spännande sallader som matspalterna lockar oss att försö-

lök, oliver och kaporis är klassisk och alltid välkommen.

★ En sallad av tunna ost- och äppelskivor plus ett gott kex kan bli en befriande lätt avslutning på en bastant julmiddag.

Om man således ransonerar julmaten i stället för att alltid bulla upp alltihop — och sen dukar *enkelt och dekorativt* blir det säkert en trivsam och "lättäten" jul. "Sparlågan".

ka. Och ingenting ont i det, men julens måltider vill vi nog behålla rejält svenska.

För den skull behöver vi ju inte fresta magen för hårt eller nödvändigtvis lägga ytterligare hull till midjemåttet. Vi smugglar in en frisk sallad till skinkan och delar upp julens myckna goda över flera måltider. På så sätt ledsnar man inte så fort på menyn.

Man kan t. ex. tänka sig ett mycket spartanskt "dopp" till julaftonslunch och spara julkorven, sillen, köttbullarna och alla husets specialiteter till kvällsmålet. Doppet i grytan är väl egentligen ett snabbmål under de brädaste timmarna, då man nöjer sig med en smakbit av skinkan till det goda doppebrödet.

Men många föredrar kanske att äta det stora målet mitt på dan, i så fall bör väl risgrynsgröten vara ett naturligt kvällsmål. Eller *lutfisken*, som är ett smått genialt inslag i den annars hårdsmälta juldieten. Lutfisk, rätt kokt, är med sin snälla sås plus salt, krydd- och svartpeppar en verklig delikatess, som orättvist kommit i skymundan.

De många helgdagarna har sin fast fixerade matsedel fastän olika i olika landsändar; revbensspjäll, bruna bönor med fläsk, grönkålssoppa med ägg, långkål, fårfiol etc. Men vad man än bjuder familjen på bör man nog som sagt smuggla in lite grönsaker, en sallad och någon lättare rätt i allt det tunga och feta.

★ Kokta katrinplommon t. ex. vill vi inte undvara till revbensspjället eller julkorven.

★ En fruktsallad av mimosatyp är ljuvligt till skinkan.

★ Eller prova som omväxling att blanda fint strimlad vitkål med ett paket citrongele och servera iskallt till kött sedan det stelnat. Det är underbart uppfriskande.

Tomater, grönsallad och gurka är alltför dyra i jultider för att man ska kunna göra den "vanliga" salladen. Men det finns andra grönsaker som smakar väl så bra ihop med julmaten.

★ I sista-minuten rivna (eller malda) morötter, smaksatta med citron och russin brukar uppskattas, inte minst av ungarna.

★ Mild kokt lök eller en "grön" sås (d. v. s. vanlig majonäs mättad med massor av finskuren persilja) smakar gott till brynt prinskorv.

★ Potatissalladen med rödbetstärningar,

Grammofonen.

(Forts. från sid. 12).

koppor, i stället kände jag mig stel och öm i lederna, och när jag inte blev lättare under de närmaste dagarna tog jag fram läkartoken och fastställde att jag hade ledgångsreumatism.

Nu hade jag kommit i det stadium av utmattning och karaktärens upplösning att jag var gråtfärdig vid minsta ljud och känslig som en baby för brist på uppmärksamhet och vänlighet. Jag krävde med ens att få vara medelpunkt i den värld där jag levde. Och framför allt krävde jag att Elov skulle bry sig om mig — nu var det min tur att bli ompysslad och svalkad om inte med potatismjöl så med ömma och goda ord och helst lite oro i Elovs hjärta. Det tycks höra med till sjukdom att man blir fulländad egoist. Det är väl naturens självbevaringsdrift, antar jag.

Alltså talade jag om för Elov vad jag trodde mig ha funnit i läkartoken och väntade på en explosion av medlidande. Men den kom inte alls. Ledgångsreumatism — det sade Elov ingenting, han hade inte en aning om att det var farligt. Han sade bara: — Är du säker på att det inte är vattkoppor? Och så satte han in Beethovens sjunde symfoni i grammofonen, han hade just köpt den skivan och under normala förhållanden skulle ingen varit gladare att få höra den än jag.

Men nu skar varje ton mig i hjärtat, och jag brast i gråt. — Vad är det med dig? frågade Elov häpen och lite stött. — Jag trodde du skulle tycka om den här! — Jaa, snyftade jag, men jag orkar inte nu. Jag är sjuk. Ta in odjuret i ditt rum... jag måste ha tyst...

Djupt förolämpad tog Elov apparaten och gick in till sig. Jag hörde

(Forts. å sid. 28).

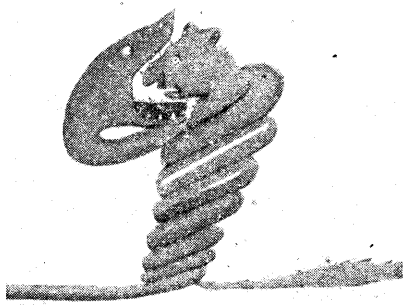
ty gamla människor gråter högt och med tunga suckar som små barn.

1926.

Den lille prinsen

*Ur en saga, ritad och berättad av
den berömde franske författaren och
flygaren Antoine de Saint-Exupéry*

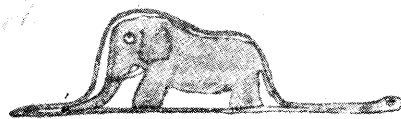
När jag var sex år såg jag en gång i en bok en underbar bild, den föreställde en boaorm som slukar en räv. Så här såg den ut.



Det stod i boken: "Boaormar slukar sitt byte helt utan att tugga det. Sen kan de inte röra sig och de sover i sex månader medan de smälter maten. Jag funderade då mycket över det märkliga som händer i urskogen och jag i min tur lyckades rita en bild. Så här såg den ut.



Jag visade mitt mästerverk för stora människor och frågade dem om de blev rädda. De svarade: "Varför skulle man bli rädd för en hatt?" Då ritade jag hur ormen såg ut inuti för att de stora människorna skulle förstå. Man måste alltid förklara för dem. Så här såg det ut.



Då sa de stora människorna till mig att jag inte skulle bry mig om att rita boaormar varken utanpå

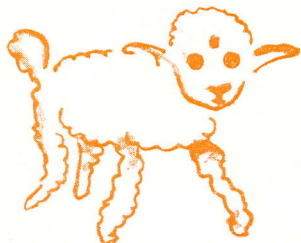
eller inuti utan i stället hålla på med geografi och historia och räkning. Så jag fick lämna tanken på att bli en berömd målare eftersom stora människor aldrig förstår något på egen hand och det är tröttsamt för barn att ständigt och jämt förklara för dem. Så jag måste välja mig ett annat yrke och jag lärde mig att styra flygplan. Jag har flugit litet varstans i världen. Och faktiskt har jag haft mycket nytta av geografin. Jag har kunnat skilja vid första ögonkastet mellan Kina och Arizona. Det är väldigt bra om man har farit vilse på natten. En gång fick jag motorfel i Saharaöknen. Jag var ensam i flygplanet och det var svårt för mig att reparera skadan utan hjälp. Men det gällde livet för mig. Jag hade knappt vatten för åtta dagar. Första kvällen somnade jag på sanden tusen mil från varje människoboning. Jag var mer övergiven än en skeppsbruten på en flotte mitt ute på oceanen. Ni kan då tänka er hur förvånad jag blev när jag väcktes i gryningen av en späd liten röst. Den sa: "Var så snäll och rita ett får åt mig!" — "Hur sa du" — "Rita ett får". Jag hoppade upp som träffad av blixten. Jag gned mig i ögonen. Jag tittade noga. Och jag såg en mycket ovanlig liten herre som betraktade mig med djupt allvar. Detta är det bästa porträtt av honom som jag efteråt kunnat rita. Jag tittade på denna uppenbarelse och mina ögon var runda av förvåning. Ni får komma ihåg att jag var tusen mil från bebodda trakter. Och min lille man var inte upprörd och inte döende av trötthet eller hunger eller törst eller rädsla. Han såg inte alls ut att vara ett barn som gått vilse i öknen tusen mil från bebodda trakter. När jag äntligen kunde tala sa jag till honom: "Men — vad gör du

här?" Och då upprepade han mycket vänligt och allvarligt: "Var så snäll och rita ett får åt mig". Inför något så ofattbart gåtfullt vågar man inte annat än lyda. Hur vansinnigt jag än tyckte att detta var, tusen mil från människobonningar och i dödsfara så tog jag fram ett papper och en blyertspenna ur min ficka. Men jag kom då ihåg att jag hade ägnat mig åt geografi och historia och räkning och jag sa litet surmulet till den lille mannen att jag inte kunde rita. Han svarade: "Det gör ingenting. Rita ett får åt mig". Eftersom jag aldrig hade ritat ett får så ritade jag åt honom en av de två bilder som jag kunde rita. Den av boaormen utanpå. Till min stora förvåning svarade den lille mannen: "Nej, nej! Jag vill inte ha en elefant i en boaorm. En boaorm är mycket farlig och en ele-



*Detta är det
bästa porträttet
av honom som
jag kunnat rita.*

fant är alldeles för stor. Allt är smått hemma hos mig. Jag behöver ett får. Rita ett får." Då ritade jag.



Han tittade uppmärksamt och så sa han: "Nej! Den där är mycket sjuk. Rita en annan". Jag ritade.



Min vän log överseende: "Du kan väl se att det inte är något får, det är en bagge. Den har ju horn." Så jag ritade en gång till.



Men den dugde inte heller: "Den är alldeles för gammal. Jag vill ha ett får som kan leva länge". Då förlorade jag tålamodet eftersom jag hade brått att få börja plocka i sår min motor så jag yxade till den här.



Och jag sa. Det här är lådan. Fåret som du vill ha är inuti. Och jag blev helt överraskad när min

Medan vi väntar på tomten eller långa, långa julafton...

JULAFTON är en konstig dag, inte sant? Mamma har så hiskligt mycket att göra, hinner knappast titta åt barnen på hela dagen. För henne är varje minut dyrtar och timmarna bara rinner undan. Men för barnen är julafton oändligt lång — ja, ända tills doppet i grytan och julskinkan och julklapparna äntligen skall delas ut.

Om man är liten vet man inte hur man ska få tiden att gå. Inte vill man gå ut när så mycket spännande händer inomhus. Men vad ska man göra inne, man får ju inte stöka till heller, nu när allting är pyntat och fint! Det får lili stillsamma lekar och här är några tips som duger också andra dagar på året.

Snåla ekorren

Han samlar ju på nötter som ni vet och det passar ju bra på julen, då det finns nötter hemma. Räkna upp fem nötter på man och låt en i gänget gömma allihopa på olika ställen i ett rum. Ni andra går ut under tiden. När gömmaren ropar klart gäller det att hitta så många nötter som möjligt. Den som har de flesta blir ekorre och får gömma nästa gång.

Gömma nyckel

är en gammal hederlig lek som liknar den förra. Skillnaden är att tala en

unge domare lyste upp och han sa: "Det är precis vad jag ville ha! Tror du att det behövs mycket gräs åt det här fåret?" — "Hur så?" — "Eftersom det är så smått hos mig". — "Det räcker nog till. Jag har gett dig ett riktigt litet får". Han lutade sig över teckningen: "Inte så förfärligt litet. — Titta, det har somnat".

Så började min bekantskap med den lille prinsen.

(I nästa nummer ska ni få veta mera om honom).

letar medan dom andra ropar "Det bränns"! så fort sökaren är i närheten av nyckeln. Och så glömmar ni väl inte att säga "fågel" eller "fisk" allteftersom nyckeln är gömd högt upp, t. ex. på bokhyllan, eller lågt som under mattan.

Skicka julkort

är en gissningslek. En ritat julkort med bild på framsidan och skriver bakpå — till exempel så här: "God Jul alla radiolyssnare från oss här i Dalarna. Vi har dåligt med snö i år, så jag vet inte hur det går med träningen. Kanske ändå att man tar hem kransen i år också! Ni kan väl hålla tummen"! Om det sen är en teckning av ett par skidstavar på framsidan kanske någon gissar att det är Mora-Nisse som skickat julkortet — och den som gissat rätt får skicka nästa.

Svara i telefon

är en annan gissningslek med lite teater i. En låtsas tala i telefon med någon välkänd person, vi kan säga Varg-Olle Nygren eller Chaplin. Man får inte säga namnet, men i stället prata om allt möjligt som angår personen. De andra lyssnar och försöker gissa vem han talar med. Den som först gissat rätt får svara i telefon nästa gång. Han eller hon behöver ju inte nödvändigt välja en filmstjärna eller berömd idrottsman — man kan ta någon i gänget också.

Tystaste leken

är nog den här. Skriv ett ganska långt ord överst på en lapp. Det kan vara JULAFTONSBESTYR eller JULGRANSAUKTION eller något i den vägen. Sen sitter var och en tyst och försöker ta ut så många svenska ord som möjligt på dom bokstäverna. Man kan bestämma tid och räkna poäng så blir det mer spännande.

När ni väl lekt igenom allt det här har nog klockan gått ett bra stycke och det är nog snart dags för dopp i grytan.

Glad Jul allihopa önskar

Tant Bi.

VI

KVINNOR

1956

Med detta nummer avslutar vår tidning sin sjunde årgång. När detta skrives arbetar våra kommissionärer och försäljare för högtryck med att värva prenumeranter för 1956 års Vi Kvinnor, fast beslutna att driva upp-lagan ytterligare i höjden. Vi tackar dem alla för deras trägna arbete. Vi å vår sida strävar att göra tidningen så intressant och läsvärd som det bara är möjligt med de ekonomiska resurser som står till vårt förfogande. Så skall vi starta vår tidnings åttonde årgång i den gemensamma föresatsen att göra den ännu bättre, ännu mera spridd och avhållen bland kvinnorna i vårt land. Er, alla våra läsare, våra kommissionärer och försäljare, önskar vi en god julhelg och ETT GOTT NYTT ÅR i fredens och framåtskridandets tecken. Redaktionen.

Grammofonen.

(Forts. från sid. 25).

på avstånd den sköna musiken, det underbara allegretto, och jag grät hejdlöst.

★

Så låg jag där ensam och tänkte på att jag hör till de människor som aldrig väcker medlidande. Alla tar för givet att jag skall vara frisk och passa upp på de andra! Eller gäller detta alla kvinnor? Eller alla hustrur och mödrar? Nej, somliga blir firade som drottningar av lydiga män och barn. Men jag — ja, trivdes jag inte bäst med att vara den verksamma och tjänande? Men — men — nu var jag nog allvarligt sjuk — och behövde lite ömhet och hjälp! Förvirrad och våt av tårar lyssnade jag på den svaga musiken inifrån Elovs rum. Hur skulle jag få honom att — att — förstå?

Då kom jag att tänka på det som stod i läkarboken — att minst hälften av ledgångsreumatisterna fick

hjärtfel. En hoppets låga slog upp i mitt sorgsna sinne — en brännande liten låga. Jag torkade tårarna och försökte känna efter om det gjorde ont i hjärtat. Om jag fick Hjärtfel skulle väl ändå Elov sluta med grammofonen och vända sitt ansikte till mig!

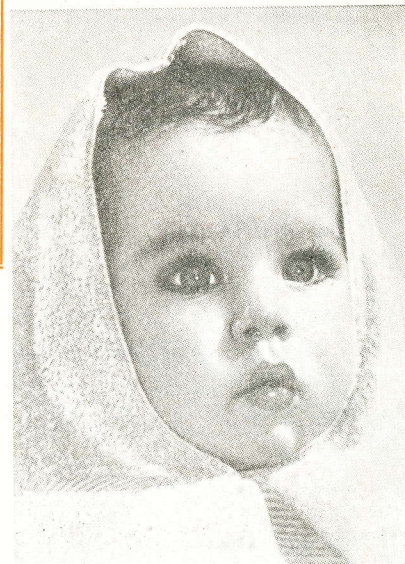
Och jag steg upp och gick darrande och med vikande knän ut i hallen och ringde efter doktorn. Han frågade om det var Elov som var sjuk. — Nej, sa jag, det är jag själv. — Men gå genast till sängs, sa han strängt, det här är ingenting att leka med!

Så kom han. Jag hade själv bäddat och sökt fram ett snyggt nattlinne. Elov blev mycket förvånad när han hörde att jag ringt efter doktorn. — Det kunde väl jag ha gjort! sade han, men nog trodde jag mig märka att han ansåg det som sjäperi. Doktorn lyssnade och knackade och såg betänksam ut, precis som jag hoppats. Och mycket riktigt — jag hade en ordentlig hjärnhinneinflammation!

Nu glömde Elov grammofonen och frågade ängsligt: — Är det farligt? — Ja, det är en allvarlig historia. Jag råder inte lilla frun att springa i telefon! Det är bäst vi genast far upp på lasarettet. Absolut stillhet minst tre veckor.

Jag glömde min triumf vid tanken på Sickan som ännu inte var över det värsta. Och hur skulle jag förstå vår tillfälliga hjälp att stanna medan jag var borta?

Men det gick bra. Jag kom på lasarettet. Elov kom och satt vid min säng och betraktade mig som allvarligt sjuk, vilket gjorde mig nästan frisk. Han hade inte grammofonen med sig utan en liten söt blå hyacint med den allra ljuvligaste doft.



VACKRA JULKORT

som blir en verklig glädje för mottagarna kan ni köpa från oss.

Vem skulle inte bli glad över att önskas god helg av den här ljuvliga ungen, som till på köpet kan ramas in och hängas upp över de egna barnens sängar. Priset för kortet, som är tryckt i 6 färger, är 50 öre, SKV-avdelningarna erhåller det för 30 öre st.

Ett annat vackert kort är "Fiskarhustru", i fyrfärgstryck efter Amelins vackra målning med samma namn. Priset är 35 öre, avdelningarna erhåller det från oss för 25 öre st.

Till jul och nyår hör också att man pryder brev och kort och paket med märken. Vi minns om vårt vackra märke — den vita jordgloben med duvan på blå botten — som kostar 10 öre per st. och som liksom korten kan rekvireras från SKV, Box 180 73, Stockholm 18.

Och nu spelar den nya grammofonen, den femte i ordningen. Den här går med elektricitet och hänger ihop med radion. Ingen Sicka behövs för att byta skivor, det sköter vidundret om själv. Elov är lika intresserad som förr — och nu när en besökande frågar efter min hälsa, svarar han: — Tja, det är en av hennes vanliga förkylningar!

Men om jag skulle bevisa att jag är allvarligt sjuk, kanske skulle han då samla sig till en hyacint igen? Jag tror det — och inte är jag så sjuk heller.

Men nog är det konstigt med karlar — och maskiner...

Tidningen VI KVINNOR
i demokratiskt världsförbund
Utgivare: Andrea Andreen
Redaktionskommitté:
Valborg Svensson, Birgit Ehrén

★

Utkommer med nio nr pr år.
Prenumerationspris per år:
Kr. 4:—.

Lösnummer 50 öre (kommissionärer antagas).

★

Postgiro: 513 23, Box 180 73,
Stockholm 18.
Svenska Kvinnors Vänsterförbund.
Förbundsstyrelsens lokaler är
belägna i Kungsgatan 79,
Stockholm. Tel. 53 19 61

Tryckeri AB Mercur, Stockholm 1955